

Analýza vývoje úspor a zadluženosti českých domácností

Zuzana Ančincová

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta managementu a ekonomiky

Ústav financí a účetnictví

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Zuzana ANČINCOVÁ

Studijní program: B 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Management a ekonomika

Téma práce: Analýza vývoje úspor a zadluženosti českých domácností

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- **Proveďte průzkum literárních pramenů a zpracujte teoretické a metodické poznatky ke zvolenému tématu.**

II. Praktická část

- **Analyzujte vývoj a strukturu úspor v českých domácnostech.**
- **Analyzujte vývoj a strukturu zadluženosti v českých domácnostech.**
- **Zhodnoťte vývoj a strukturu úspor a zadluženosti českých domácností, porovnejte, jestli se české domácnosti více zadlužují nebo spoří.**
- **Doporučte řešení zadluženosti v českých domácnostech.**

Závěr

Rozsah práce: cca 40 stran
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

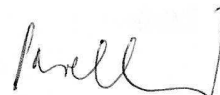
- [1] KRÁF, M. Bankovnictví I. 5. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati , 2006. 216 s. ISBN 80-7318-442-7.
- [2] POLOUČEK, S., et al. Bankovnictví. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.
- [3] POLIDAR, V. Management bank a bankovních obchodů. 2. vyd. Praha: Express, s.r.o, 1999. 450 s. ISBN 80-86119-11-4.
- [4] REVENDA, Z., et al. Peněžní ekonomie a bankovnictví. 4. vyd. Praha: Management press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.
- [5] ŠENKÝŘOVÁ, B., et al. Bankovnictví I. 4. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005. 201 s. ISBN 80-86754-53-7.

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Blanka Kameníková
Ústav financí a účetnictví
Datum zadání bakalářské práce: 16. března 2009
Termín odevzdání bakalářské práce: 22. května 2009

Ve Zlíně dne 16. března 2009

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá vývojem úspor a zadluženosti českých domácností. Teoretická část je zaměřena na popis bankovních institucí, vysvětlení podstaty spořicíh a úvěrových produktů, průběhu exekučního řízení a osobního bankrotu. Praktická část analyzuje vývoj a strukturu úspor a dluhů českých domácností a doporuční řešení zadluženosti v českých domácnostech.

Klíčová slova: domácnosti, úspory, zadluženost, úvěry, exekuce

ABSTRACT

This bachelor work deals with development of savings and indebtedness of Czech households. The theory part contains description of banking institutions, principle of savings and credit products, process of execution and personal bankrupt. Practical part analyzes development and structure of savings and debts of Czech households and recommendation of solution to indebtedness in Czech households.

Keywords: households, savings, indebtedness, loans, execution

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat Ing. Blance Kameníkové za odborné vedení práce, cenné připomínky a čas, který mi věnovala při tvorbě této bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 BANKA	10
1.1 OBCHODOVÁNÍ S PENĚZI.....	10
1.2 FINANČNÍ TRH	10
1.3 FINANČNÍ SYSTÉM A FINANČNÍ SLUŽBY	11
1.4 BANKA	12
1.4.1 Vymezení banky.....	12
1.4.1.1 Funkční hledisko.....	12
1.4.1.2 Právní hledisko	13
1.4.2 Základní funkce bank.....	13
1.4.3 Struktura bilance banky.....	13
1.4.3.1 Aktiva banky.....	13
1.4.3.2 Pasiva banky	14
1.5 BANKOVNÍ RIZIKA	14
1.5.1 Úvěrové riziko.....	15
1.5.2 Úrokové riziko	15
1.5.3 Měnové riziko	15
1.5.4 Riziko likvidity.....	16
1.5.5 Kapitálové riziko.....	16
1.6 DRUHY BANK	16
1.6.1 Obchodní banky	16
1.6.2 Spořitelny	17
1.6.3 Peněžní a úvěrová družstva.....	17
1.6.4 Hypoteční banky.....	18
1.7 NEBANKOVNÍ SPOLEČNOSTI.....	18
1.7.1 Leasingové společnosti.....	18
1.7.2 Ostatní finanční společnosti	18
2 ROLE DOMÁCNOSTÍ JAKO EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ	20
3 ÚSPORY	21
3.1 TERMÍNOVANÝ VKLAD	21
3.2 SPOŘICÍ ÚČET	21
3.3 STAVEBNÍ SPOŘENÍ.....	22
3.4 ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ.....	22
3.5 PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ	22
3.6 PODÍLOVÉ FONDY	23
3.6.1 Otevřené podílové fondy.....	23
3.7 INVESTICE DO CENNÝCH PAPÍRŮ	23
4 ZADLUŽENOST	25

4.1	BANKOVNÍ FINANČNĚ ÚVĚROVÉ PRODUKTY	25
4.1.1	Kontokorentní úvěr	25
4.1.2	Spotřební úvěry	26
4.1.3	Revolvingové spotřební úvěry.....	26
4.1.4	Splátkové úvěry	26
4.1.5	Hypoteční úvěry	27
4.1.6	Jiné druhy spotřebních úvěrů	27
5	KONSOLIDACE PŮJČEK	28
6	EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ	29
6.1	MIMOSOUDNÍ VYMÁHÁNÍ	29
7	OSOBNÍ BANKROT	31
II	PRAKTICKÁ ČÁST	32
8	ZMĚNA STRUKTURY ÚSPOR ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ.....	33
8.1	TRADIČNÍ FORMY ÚSPOR	33
8.1.1	Termínované vklady.....	33
8.1.2	Netermínované vklady	34
8.1.3	Vklady v cizí měně.....	34
8.2	ALTERNATIVNÍ FORMY ÚSPOR	35
8.2.1	Stavební spořitelny	35
8.2.2	Penzijní připojištění	37
8.2.3	Podílové fondy	39
8.2.4	Přímé investice do cenných papírů.....	40
8.2.5	Tezaurované peníze.....	41
9	ZMĚNA STRUKTURY ZADLUŽENOSTI ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ.....	43
9.1	ÚVĚRY NA BYDLENÍ	44
9.2	SPOTŘEBITELSKÉ ÚVĚRY	50
10	VÝVOJ ÚROKOVÝCH SAZEB	54
11	NESCHOPNOST DOMÁCNOSTÍ SPLÁCET SVÉ ZÁVAZKY.....	56
11.1	JAK DOMÁCNOSTI POZNAJÍ, JESTLI NEJSOU ZADLUŽENY UŽ PŘÍLIŠ	56
11.2	ŘEŠENÍ ZADLUŽENOSTI ČESKÉ DOMÁCNOSTI	56
12	INSOLVENTNÍ ZÁKON	59
13	EXEKUCE	60
14	FINANČNÍ KRIZE	63
14.1	ČESKÁ REPUBLIKA A FINANČNÍ KRIZE	63
	ZÁVĚR	65
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	68
	SEZNAM OBRÁZKŮ	72
	SEZNAM TABULEK.....	73
	SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat situaci českých domácností v oblasti úspor a zadlužení. Silně medializované téma zadlužování českých domácností u všemožných finančních institucí se v posledních letech stalo hodně diskutovaným tématem. Lidé si samozřejmě půjčovali i dříve, ale nabídka úvěrů dosáhla plného rozkvětu až v posledních letech. Na jedné straně stojí banky, které si hlídají jakým klientům půjčí a na druhé straně pak nebankovní instituce, které půjčují často úplně každému. Výsledkem jsou pak domácnosti, které se zadlužily tak, že splácet sice zvládají, ale nemají už žádné finanční prostředky navíc. Ve smutnějším případě jsou pak domácnosti, které si půjčili nad své příjmy a měsíční splátky přestanou zvládat, pak může následovat tzv. „vyražení klínu klínem“, což znamená na zaplacení jedné půjčky si rodiny vezmou druhou, často takové případy končí exekucí. Prostřednictvím své bakalářské práce se snažím najít odpovědi na otázky, jak se změnil postoj domácností na zadluženost během posledních let, jak se mají domácnosti chovat, když nemají na splátky, kam domácnosti ukládají své úspory, a jak se změnil jejich názor během let na úspory. Také bych chtěla nastínit, jak v posledním roce české domácnosti ovlivnila situace na finančních trzích v jejich rozhodování, kam uložit své úspory.

V praktické části mé bakalářské práce jsem se zaměřila na definici banky, popis bankovních institucí a základních funkcí bank. Dále jsem se zaměřila na definici domácností jako ekonomických subjektů a vysvětlila jsem nejběžnější formy úspor a druhy úvěrů. Praktickou část jsem ukončila vysvětlením pojmů jako je konsolidace půjček, exekuční řízení a osobní bankrot.

V praktické části jsem se zaměřila na jednotlivé formy úspor, na spotřebitelské úvěry a úvěry na bydlení. Snažila jsem se popsat změnu struktury úspor a zadluženosti, z pohledu domácností, v posledních letech. Úspory jsem rozdělila na tradiční a alternativní formu úspor, v této části jsem se snažila popsat změnu pohledu českých domácností z počáteční opatrnosti s investováním na masivní využívání alternativních produktů k bankovním vkladům. Kapitulu o zadluženosti jsem rozdělila na úvěry na bydlení a spotřebitelské úvěry, kde jsem chtěla zjistit, zda si domácnosti půjčují víc na spotřebu nebo na bydlení. Na závěr této kapitoly jsem rozebrala téma neschopnost domácností splácet své závazky a uvedla jsem rady, jak se chovat v takové situaci. Závěr praktické části jsem věnovala krizi na finančních trzích, jak vznikla, jak ovlivnila a ovlivňuje Českou Republiku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 BANKA

Definice bank vychází z toho, že banky jsou finanční instituce, které přijímají depozita a poskytují úvěry. [5]

1.1 Obchodování s penězi

Téměř každý subjekt disponuje volnými penězi. Část peněz, kterými disponuje, plní funkci platební rezervy, tzn. slouží k neustálému provádění běžných plateb. Část peněz odkládá na pozdější období a vytváří si úspory.

V tržním prostředí se majitelé peněz snaží o jejich bezpečné uložení na dobu, během níž je mohou postrádat, a zároveň usilují o jejich zhodnocení, tzn. získat úrok či jiný výnos a disponovat po uplynutí daného období větším obnosem, než na jeho počátku. Peníze se stávají předmětem obchodování. [3]

1.2 Finanční trh

Obchody s penězi se uskutečňují na finančním trhu. Finanční trh je organickou součástí trhu, stejně jako trh zboží nebo trh práce. Rozumí se jím hmotně motivované nakupování a prodávání peněz na kratší nebo delší dobu. Majitel peněz se stává finančním investorem - půjčovatelem, věřitelem. Prodává peníze vypůjčovateli (dlužníku), například podniku, který nemá dostatečný vlastní kapitál. Podnik použije peníze na nákup materiálu, na rozšíření a inovaci výroby a podstatně zvýší míru rentability. Investor svěří peníze tomu podniku, který nabídne vyšší úrok a u kterého je investování bezpečné. Finanční trh tak zprostředkuje nakupování a prodávání peněz, při nichž peníze směřují k místům, kde jsou dobře zhodnoceny. [3]

Bez existence finančních trhů by subjekty s přebytkem finančních prostředků měly pravděpodobně menší motiv pro tvorbu úspor, a naopak subjekty s nedostatkem prostředků by mohly ztrácet motivy pro vypůjčování si finančních prostředků. Subjekty nejsou trvale přebytkové nebo deficitní – motivy pro tvorbu úspor domácností a firem je možné spatřovat především v oblasti finančních životních cyklů. [3]

1.3 Finanční systém a finanční služby

Finanční instituce tvoří společně s finančními dokumenty a finančními trhy základní prvky finančního systému. Nabízejí velice široké spektrum finančních služeb. Při určitém zjednodušení je možné služby, které finanční instituce poskytují, rozdělit do čtyř základních oblastí:

- Transakční služby
- Zprostředkovatelské služby
- Pojišťovací služby
- Služby spojené s obchodováním s cennými papíry a investicemi do cenných papírů

Transakčními službami obvykle rozumíme vytváření finančních dokumentů a zajišťování jejich veškerého pohybu tak, aby hospodářské subjekty měly možnost realizovat běžný platební a zúčtovací styk.

Transakční služby finančních institucí jsou ovlivněny finančními inovacemi posledních let. Depozitní instituce zavádějí nové produkty, odpovídající tradičním šekovatelným účtům, ale mají i další nové a klienty požadované vlastnosti. V posledních letech se také stírá rozdíl mezi transakčními a netransakčními depozity. Nové možnosti transakčních služeb nabízí používání moderních informačních technologií, včetně elektronického bankovníctví. Také došlo k podstatnému snížení nákladů vyvolané elektronizací je jedním ze závažných argumentů pro využívání a rozšiřování zprostředkovatelských služeb finančních institucí.

Zprostředkovatelské služby umožňují pohyb zdrojů od subjektů spořicíh k subjektům investujícím. Tím stimulují růst úspor i investic a rychlejší růst ekonomiky. Způsoby a formy přeměny úspor v investice jsou významnou a charakterickou stránkou každé tržní ekonomiky, resp. jejího finančního systému. Jde o to, že úspory a investice jsou obvykle realizovány odlišnými skupinami hospodářských objektů: úspory převážně domácnostmi, investice nejčastěji podnikateli.

Pokud je tomu tak, potom musí existovat mechanismus, jehož prostřednictvím jsou uspořádané zdroje transferovány k těm, kteří jsou schopni je využít k investicím. Tento mechanismus zajišťuje finanční systém. Dlužníci vydávají dlužnické dokumenty, které se k věřitelům dostávají, buď přímým nebo nepřímým způsobem. V případě přímého financování

vání drží věřitelé cenné papíry firem a dostávají platby, které jim náleží díky držbě cenného papíru, od emitenta.

Věřitelé však dávají přednost držbě nepřímých cenných papírů, tj. cenných papírů vydaných finančními institucemi. Ty mají obvykle podobu depozit na účtu úspor, depozitních certifikátů apod. získané zdroje tak využívají k nákupu cenných papírů finanční instituce. V takovém případě plní instituce úlohu zprostředkovatele, prostřednictvím finančních institucí a finančních trhů se zdroje přenášejí z hospodářských subjektů s přebytkem zdrojů k hospodářským jednotkám s nedostatkem zdrojů. Tato forma financování je nepřímé financování.

Přímé a nepřímé financování mají celou řadu podobných, ale také odlišných rysů, a to především z hlediska konečného efektu pro podnikatelský sektor, rest. dlužníky, a pro sektor domácností, resp. věřitele. Hospodářské jednotky mají vždy možnost výběru mezi přímou a nepřímou formou financování. [4]

1.4 Banka

Banky (všechny banky kromě banky centrální) jsou ve své podstatě podnikatelské subjekty, které mají řadu ekonomických rysů, projevujících se v jejich postavení a celkovém významu v ekonomice. Oproti obecné úpravě podnikání se na činnost bank v mnohém vztahují odlišná pravidla. Základní cíl činnosti banky je však shodný jako u kteréhokoliv jiného podniku. Je definovaný jako maximalizace tržní ceny akcií či maximalizace zisku.

1.4.1 Vymezení banky

K vymezení banky je vhodné přistupovat za dvou hledisek:

- Funkční hledisko
- Právní hledisko

1.4.1.1 Funkční hledisko

Z tohoto hlediska bývá banka charakterizována jako druh finančního zprostředkovatele, jehož hlavní činností je zprostředkování pohybu finančních prostředků mezi jednotlivými ekonomickými subjekty.

1.4.1.2 Právní hledisko

Jelikož se na činnost banky v mnoha směrech vztahuje odlišný režim ve srovnání s podniky v jiných oblastech, musí existovat zcela jednoznačné právní vymezení banky. Speciální zákon o bankovníctví jednoznačně definuje banku. Náš zákon o bankách (zákon č. 21/1992 o bankách), který vychází ze směrnice EU (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES ze dne 20. března 2000 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu.) [5]

1.4.2 Základní funkce bank

Úloha bank v tržní ekonomice je velmi různorodá a v mnoha směrech nezastupitelná. Banky plní celou řadu funkcí. Za základní můžeme označit: [5]

- finanční zprostředkování v užším pojetí, to znamená získávání volného kapitálu od věřitelů a jeho poskytování dlužníkům,
- emise bezhotovostních peněz,
- zprostředkování platebního a zúčtovacího styku,
- zprostředkování finančního investování na peněžním a kapitálovém trhu. [1]

1.4.3 Struktura bilance banky

Přestože pro všechny banky v dané zemi platí jednotná formální struktura bilance, je jasné, že v podílu jednotlivých položek bilance, a tedy jejich významu pro banku budou samozřejmě mezi jednotlivými bankami rozdíly dané zaměřením na jejich činnost. [1]

1.4.3.1 Aktiva banky

Portfolio aktiv se banky snaží mít vysoce rentabilní, stejně jako se zaměřují při jeho tvorbě na minimalizaci všech rizik. Významným rysem portfolia aktiv bank je jeho celková likvidita i likvidita jeho jednotlivých částí. Všechny požadavky na charakter a strukturu aktiv bank je třeba sladit, najít kompromis a z tohoto hlediska je také nezbytné posuzovat případnou klasifikaci portfolia aktiv bank. Nejrozšířenější je klasifikace podle likvidity; v takovém případě jsou aktiva nejčastěji členěna na aktiva primární, aktiva sekundární, úvěry a investice. [4]

1.4.3.2 *Pasiva banky*

Pasiva bank jsou tvořena hlavně cizími zdroji, mezi nimiž mají ve většině zemí i bankách rozhodující úlohu vklady klientů (depozita). Depozita jsou zdroje, které do banky uložili věřitelé, a tedy jí je půjčili. Velký význam mezi cizími zdroji banky mají také nedepozitní závazky. Do pasiv také patří vlastní zdroje, tj. hlavně její základní kapitál, který je vkladem akcionářů. Pasiva banky používají na financování aktivních obchodů, především k poskytování úvěrů. [4]

1.5 Bankovní rizika

Obecně rozumíme rizikem nebezpečí vzniku škody, poškození, ztráty či zničení; na rozdíl od nejistoty jsme u rizika schopni přiřadit budoucím situacím pravděpodobnosti výskytu. V ekonomii a financích je pojem riziko používán v souvislosti s nejednoznačností průběhu určitých ekonomických či finančních procesů a jejich výsledků. [4]

Při provádění obchodů jsou banky vystaveny řadě různých rizik. Jejich správná identifikace, měření a řízení patří k jedné ze základních podmínek efektivní činnosti banky.

Vzhledem k tomu, že banky se snaží z dlouhodobého hlediska maximalizovat a stabilizovat svůj zisk, musejí přebírat určitá rizika, protože nerizikové operace (resp. Činnost směřující k úplnému vyloučení rizika) by se mohly projevit v nedostatečné ziskovosti banky. Banky se proto snaží maximalizovat svou ziskovost popř. dosahovat jinak formulovaného cíle při dané (stanovené) míře rizika.

Mezi nejdůležitější druhy bankovních rizik patří:

- úvěrové riziko,
- úrokové riziko,
- měnové riziko,
- riziko likvidity,
- kapitálové riziko.

[5]

1.5.1 Úvěrové riziko

Úvěrové riziko je způsobeno proměnlivostí výnosů, vyplývající z úvěrových aktivit banky. Ta může být především výsledkem ztrát z poskytnutých úvěrů a nesplacených cenných papírů, do kterých banka investovala. Jedná se tedy o riziko, že protistrana nebude ochotna nebo schopna dostát včas svým závazkům z již uzavřených úvěrových obchodů. V bankovníctví patří úvěrové riziko k nejdůležitějším rizikům.

Ocenění úvěrového rizika není možné bez podrobného posouzení úvěrového portfolia banky. Ke klíčovým faktorům, které ovlivňují úvěrové riziko patří diverzifikace úvěrů, zajištění úvěrů a především způsob a podmínky, za nichž jsou úvěry poskytovány. Úvěry jsou přitom poskytovány v konkurenčním prostředí, vyšší výnosy je proto obecně možno dosáhnout pouze přijetím vyššího rizika. Banka tedy může zvýšit očekávaný výnos poskytováním úvěrů rizikovějším klientům, resp. orientací na rizikovější produkty za vyšší úrokové sazby. [4]

1.5.2 Úrokové riziko

Úrokové riziko vyplývá ze změn tržních úrokových sazeb a jejich dopadu na zisk banky. Výše úrokového rizika závisí na struktuře bilance banky z hlediska citlivosti úrokových sazeb jednotlivých položek aktiv i pasiv na změny tržních úrokových sazeb. Úrokovému riziku je banka vystavena tehdy, pokud úroková citlivost aktiv není shodná s úrokovou citlivostí pasiv.

Pokud má banka více aktiv citlivých na úrokovou sazbu než pasiv, znamená to při poklesu tržních úrokových sazeb, že se sníží výnos u vyššího objemu aktiv, než se sníží náklady u pasiv. Pro banku to potom znamená (*ceteris paribus*) pokles čistých úrokových výnosů.

1.5.3 Měnové riziko

Měnové riziko je ve své podstatě blízké úrokovému riziku. Vyplývá pro banku ze změn měnových kursů. Výše rizika závisí na struktuře aktiv a pasiv banky z měnového hlediska. Riziko je obecně tím vyšší, čím vyšší část aktiv je refinancována pasivy v jiné měně. Řízení měnového rizika je analogické jako u rizika úrokového. [5]

1.5.4 Riziko likvidity

Likvidita banky je jedním z nejdůležitějších cílů obchodní politiky každého peněžního ústavu. Je tomu tak z důvodu dodržování funkce důvěry, která je základem všech bankovních obchodů. Permanentní splňování této funkce znamená, že se nesmí objevit ani náznak platební neschopnosti banky.

Řízení likvidity je proces založen na plánování všech finančních toků v bance za jednotlivé oblasti s důrazem na plánování výnosů a nákladů, na všechny pasivní operace, aktivní operace, devizové obchody včetně jejich derivátů a nakonec na plánování všech provozních nákladů, a pak na jejich řízení v čase. [2]

1.5.5 Kapitálové riziko

Kapitálové riziko vyplývá ze skutečností, že banka nemusí mít dostatek kapitálu na pokrytí ztrát vzniklých v důsledku negativních dopadů všech jí podstupovaných rizik. Jedná se v podstatě o riziko úpadku banky. Toto riziko musí nést v první řadě akcionáři banky, neboť ti zodpovídají za její kapitálové vybavení a tím i solventnost. Za bezriziková aktiva jsou v podstatě považovány státní cenné papíry a hotovost. Pokud jsou aktiva banky považována za riziková, může být orgány regulace a dohledu, auditory, veřejností požadován k zajištění stability banky větší kapitál. Výše kapitálu, která je považována za dostatečnou ochranu proti kapitálovému riziku, je tak závislá i na likviditě a na úrokovém riziku. [4]

1.6 Druhy bank

Český bankovní systém můžeme označit jako dvoustupňový systém univerzálního bankovníctví se specializovaným druhem bank.

Současná struktura bankovního systému se vytvářela postupně po roce 1990. Zpočátku došlo k dynamickému nárůstu počtu bank, ale v důsledku zániku řady bank v druhé polovině 90. let docházelo k postupnému poklesu počtu činných bank. [1]

1.6.1 Obchodní banky

Obchodní banky jsou historicky nejstarším druhem bank. Z hlediska právní formy to byly nejdříve klasické rodinné banky, jejichž základem byl soukromý rodinný kapitál. S rozvojem kapitalistické výroby především v 19. stoletím již vlastní rodinný kapitál zpravidla nestačí

na financování stále nových a větších projektů a tak začínají vznikat první klasické kapitálové bankovní společnosti založené na akciovém kapitálu.

Vznikem nových bank s jejich zaměřením na určité klienty a jen na některé výnosné druhy bankovních produktů se pro klasické obchodní banky omezuje jejich obchodně-podnikatelský prostor. Proto obchodní banky postupně začínají nabízet své služby i fyzickým osobám, živnostníkům, různým menším výrobním a obchodním firmám a jiným subjektům včetně státu, které splňují podmínky pro efektivní vrácení půjčených prostředků.

Tímto způsobem se banky staly univerzálními, tj. jsou schopny a připraveny poskytovat svým klientům veškeré známé a klienty vyžadované produkty. [2]

1.6.2 Spořitelny

Rozhodující úloha spořitelen je sběr vkladů od obyvatel, tedy zaměření na pasivní operace. V členění na bankovní produkty to jsou především vkladní knížky (termínované nebo na viděnou), vkladové listy nebo termínované vklady. U spořitelen začali udržovat své krátko i dlouhodobě volné zdroje i města, obce, místní podniky, veřejné fondy, atd.

V aktivních operacích se spořitelny zaměřují na dlouhodobé komunální financování, především místní infrastruktury, bytového fondu, místního hospodářství a také k financování státního dluhu formou nákupu státních obligací. Tímto zaměřením své činnosti v podstatě nemůže dojít k jejich bankrotu.

V dnešní době se spořitelny staly plnohodnotnými bankami, které vykonávají všechny důležité bankovní operace a poskytují všechny relevantní bankovní produkty, aby byly sto udržet si svou konkurenceschopnost. [2]

1.6.3 Peněžní a úvěrová družstva

Podle německého zákona o živnostenských a hospodářských družstvech z 20.května 1898 družstvo je společnost s vlastní právní subjektivitou s neuzavřeným počtem členů, která sleduje cíl hospodářské podpory svých členů.

Úvěrová družstva mají oproti jiným peněžním ústavům některé výrazné osobitosti:

- Vlastní kapitál družstva tvoří vklady podílníků a akumulované zisky z hospodaření.
- Mají zákaz vykonávat riskantní a spekulativní operace.

- Mají územní ohraničenost zpravidla na region, ve kterém působí.
- Aktivní operace mohou vykonávat pouze se svými členy, pokud zákony nebo stanovami nestanovují přesně vymezené výjimky.

Činnost úvěrových družstev a jejich přeměna na bankovní družstva probíhá prakticky ve všech významných světových ekonomikách. [2]

1.6.4 Hypoteční banky

Hypoteční banky jsou to specializované úvěrové instituce, jejichž předmětem podnikání bylo poskytování dlouhodobých půjček, které byly zajištěny nemovitým majetkem.

Hypoteční banky i komunální banky s rozvojem bankovníctví se v zájmu udržení své konkurenceschopnosti v současnosti orientují i na ostatní druhy bankovních obchodů a poskytují tak celou paletu bankovních služeb. [2]

1.7 Nebankovní společnosti

Vedle bank se nebankovní společnosti stávají v posledních letech významným účastníkem na finančních trzích.

1.7.1 Leasingové společnosti

Leasingové společnosti mají svůj původ v USA, kde v roce 1952 byla založena první leasingová společnost. [2]

Leasing je metoda střednědobého a dlouhodobého financování, která je založena na pronájmu aktiv za předem sjednané nájemné. Leasing je nástroj financování investic předmětů dlouhodobé spotřeby. Česká legislativa leasing konkrétně nevymezuje. Základem leasingu je uzavřená leasingová smlouva (musí vždy mít písemnou formu). V České republice může být poskytovatelem leasingu kterákoliv obchodní společnost nebo fyzická osoba při splnění obecných základních podmínek pro soukromé podnikání. [4]

1.7.2 Ostatní finanční společnosti

Na trhu působí společnosti, které nabízejí klientům rychlé půjčky ve formě prodeje na splátky nebo ve formě spotřebitelských úvěrů. Lidé tyto úvěry dostanou mnohem snáze než

úvěry bankovní, ale musí počítat s většími úroky a poplatky za zprostředkování. Proto tyto úvěry nejčastěji využívají lidé, kterým banka odmítka půjčit.

Když chce domácnost využít úvěru od nebankovní instituce, měla by si předem zjistit výši RPSN (roční procentní sazba nákladů), aby se úvěr nečekaně neprodražil. Podle zákona je každá finanční společnost povinna uvést výši RPSN ve smlouvě.

Splátkový prodej domácnost využije v případě, že nemá momentálně dostatečný finanční obnos, a proto požádá o úvěr přímo v obchodě. I když by to na první pohled mohlo vypadat tak, že nákup na splátky poskytuje přímo obchod, ve kterém domácnost nakupuje zboží, tak v pozadí je vždy jedna ze splátkových společností.

K nejznámějším nebankovním společnostem patří Cetelem ČR, a.s, Cofidis, s.r.o., Home Credit, a.s, nebo Essox, s.r.o.

2 ROLE DOMÁCNOSTÍ JAKO EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ

Role domácností v jakékoli ekonomice je významná hlavně tím, že svými výdaji podporují ekonomický růst. Přitom záleží nejen na tempech růstu jejich spotřeby, ale i na tom, jak velký díl představují tyto výdaje na hrubém domácím produktu - v USA spotřebovávají domácnosti, měřeno výdaji na konečnou spotřebu, zhruba dvě třetiny výdajů na HDP. V ČR je tento poměr zhruba 60 %. Proto změna chování spotřebitelů ve smyslu útlumu či posílení jejich poptávky po zboží a službách má významný vliv na ekonomický růst země. Domácnosti však nefungují v ekonomice pouze jako spotřebitelé. Figurují na trhu práce a jsou tedy příjemci pracovních příjmů. Dále mohou podnikat prostřednictvím malých firem, často rodinných, které vlastní jako fyzické osoby. V neposlední řadě jsou však domácnosti také zdrojem úspor pro financování investic do fixních aktiv. Jejich spořicí aktivity se projevují v různé intenzitě sklonu spořit a hrají tak významnou roli v dosahované míře hrubých úspor domácností. Ta je z makroekonomického hlediska důležitou veličinou, protože domácí úspory podle teorie růstu podmiňují budoucí zdravý a vysoký ekonomický růst. Míra hrubých úspor poměruje úspory domácností k jejich hrubému disponibilnímu důchodu, který je tvořen disponibilními příjmy domácností zahrnujícími běžné příjmy z ekonomické činnosti a majetku spolu s příjmy z transferů (kromě sociálních transferů jde například také o úrokové příjmy a dividendy) zmenšené o jejich výdaje (daně z příjmů a platby úroků).

Hrubý disponibilní důchod domácností může být použit jednak na spotřebu, jednak na úspory. Tato proporce je proměnlivá. Pohyby míry úspor v čase jsou důležitým indikátorem vysvětlujícím či předpovídajícím chování spotřebitelů.

Domácnosti jsou významnými ekonomickými subjekty ovlivňujícími ekonomiku jako spotřebitelé, pracovníci a prostřednictvím svých úspor rovněž jako zdroj investic v ekonomice realizovaných zpravidla finančními zprostředkovateli. Pro české podmínky je však charakteristické, že sklon českých domácností spořit se s rostoucími příjmy nezvyšuje. Téměř celý přírůstek jejich hrubého disponibilního důchodu směřuje do jejich individuální spotřeby.

[12]

3 ÚSPORY

3.1 Termínovaný vklad

Termínovaný vklad je přídatný spořicí produkt, který slouží k uložení peněz v českých korunách, eurech, v amerických dolarech, případně i v dalších měnách. Většinou (v závislosti na vaší bance) si můžete zřídit termínovaný vklad se splatnostmi 1 týden, 2 týdny, 1 měsíc, 2 měsíce, 6 měsíců, 1 rok, 2 roky, 3 roky a 5 let. Po tuto dobu nemůžete s penězi nakládat.

Termínovaný vklad je úročen výhodnější úrokovou sazbou běžný účet. Jediný rozdíl je v tom, že pokud chcete vybrat peníze dřív, než je nastavena splatnost na termínovaném vkladu, tento výběr bude zpoplatněn smluvní pokutou ve výši cca 1 % z vybrané částky (může se lišit podle banky).

U všech termínovaných vkladů si můžete nastavit jeho automatické obnovení vkladu při jeho splatnosti. Takto automaticky obnovený vklad bude mít stejnou dobu splatnosti, úroková sazba vkladu bude sazba platná pro daný typ vkladu v den automatického obnovení. Podle vašich instrukcí se může celý vklad automaticky obnovit spolu s úroky nebo mohou být úroky připsány na běžný účet. Pokud si možnost automatického obnovení nezvolíte, bude při splatnosti vklad i s úroky převeden na zvolený běžný účet.

Založení termínovaného vkladu je většinou velice jednoduchá záležitost. Pokud máte zřízenou službu internetového nebo telefonického bankovníctví, můžete si termínovaný vklad zřídit přes ni. Termínované vklady se většinou zřizují zdarma, vklady a výběry peněz v řádném termínu jsou také zdarma a zdarma dostáváte výpis z termínovaného vkladu.

Termínovaný vklad je ze zákona pojištěn a úrokové a další výnosy podléhají dani z příjmu.

[6]

3.2 Spořicí účet

Podobným produktem je spořicí účet. Je zakládán k běžnému účtu, veden je zdarma a je úročen vyšší úrokovou sazbou než běžný účet. Bývá veden buď bez výpovědní lhůty, nebo s výpovědní lhůtou (v obdobných délkách jako termínované vklady). S penězi lze disponovat pouze po uplynutí výpovědní lhůty (po předem stanovený čas, nejčastěji jeden týden) nebo za cenu sankčního poplatku.

Nejvýhodnější aktuální úrokové sazby naleznete v žebříčku spořicíh účtů a termínovaných vkladů. Stačí zadat výši vkladu a délku uložení vkladu. [6]

3.3 Stavební spoření

Stavební spoření vzniklo za účelem umožnit širokému spektru obyvatel formou výhodných podmínek spoření řešit a realizovat vlastní bytovou otázku. Stavební spoření vytváří za spoluúčasti státu podmínky pro tvorbu vlastního kapitálu, které neumožňuje žádná jiná forma spoření, a společně s výhodným úvěrem prostředky pro financování bydlení. [33]

3.4 Životní pojištění

Životní pojištění je druh finančního produktu, obdoba dlouhodobého spoření s výnosem, které navíc kryje rizika spojená s případnými nenadálými událostmi. Kromě zhodnocení vlastních úspor životní pojištění také nabízí úsporu na daních, které mohou činit až 12.000Kč ročně. V některých případech na životní pojištění také přispívá zaměstnavatel. Se životním pojištěním se zároveň vklad zhodnocuje. Hodí se také v případě, když si pořizujete hypotéku nebo si půjčujete větší částku peněz - životním pojištěním můžete ručit za půjčku řádově ve výši stovek tisíc korun.

3.5 Penzijní připojištění

Penzijní připojištění se státním příspěvkem je výhodná forma spoření, podporovaná státem, která umožňuje zajistit si zajímavý objem prostředků pro zabezpečení ve stáří. Penzijní připojištění je upraveno zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem v platném znění.

Penzijní připojištění vzniká na základě smlouvy mezi fyzickou osobou a penzijním fondem.

Hlavním důvodem proč využít penzijního připojištění je riziko nízkého státního důchodu vypláceného v budoucnosti. Vzhledem k nepříznivému demografickému vývoji se dá očekávat snižování státního důchodu, který nepokryje ani základní potřeby občana. Penzijní připojištění by tak mělo být dalším zdrojem pravidelného příjmu v důchodovém věku. [28]

3.6 Podílové fondy

Podílový fond je prostředek kolektivního investování. Jeho základní princip spočívá v tom, že více investorů svěří své prostředky profesionálnímu správci (investiční společnosti), který je spravuje a zhodnocuje. [27]

3.6.1 Otevřené podílové fondy

Otevřené podílové fondy shromažďují volné finanční prostředky drobných investorů, které pak profesionální správci (investiční společnosti) investují do různých cenných papírů na kapitálových a jiných trzích podle konkrétního zaměření fondu. Každý investor za své peněžní prostředky obdrží odpovídající počet podílových listů, které představují jeho podíl na majetku podílového fondu a dávají mu právo podílet se na výnosu z tohoto majetku podle prospektu podílového fondu. Jejich počet závisí na výši investice, aktuální ceně podílového listu a výši vstupního poplatku. Podílové listy může investor kdykoli zpět odprodat investiční společnosti, která má povinnost je odkoupit za cenu, která odpovídá podílu na skutečném majetku ve fondu. [27]

Hodnota podílových listů se v čase neustále mění v závislosti na tom, jak se mění hodnota majetku fondu. Cenu jednoho podílového listu získáte tak, že čisté obchodní jmění fondu vydělíte počtem všech podílových listů. Aktuální cena se počítá denně a je pravidelně zveřejňována např. v denním tisku, na internetu nebo u správce fondu.

Každý podílový fond musí ze zákona vydávat tzv. prospekt (statut) fondu, což je dokument, který obsahuje veškeré informace o investičním zaměření fondu, výši poplatků, správci fondu apod., proto by se s ním měl investor seznámit ještě před investicí. [27]

3.7 Investice do cenných papírů

Cenné papíry si v současné době může koupit jakákoliv fyzická i právnická osoba. Při nákupu za soukromé peníze je příjem z prodeje cenných papírů navíc osvobozen od daně. Podmínkou osvobození je však dodržení minimální doby mezi nabytím a prodejem, která je podle zákona č. 586/1992 Sb, o daních z příjmů stanovena na 6 měsíců. Pokud však cenné papíry koupí investor v rámci podnikání, musí je zařadit do obchodního majetku a příjmy z prodeje cenných papírů následně zdanit. [17]

Cenným papírem jsou: akcie, zatímní listy, podílové listy, dluhopisy, směnky, šeky, investiční kupóny, kupóny, cestovní šeky, náložné listy a skladištní listy.

4 ZADLUŽENOST

4.1 Bankovní finančně úvěrové produkty

Poskytování úvěrů a další formy financování patří mezi nejdůležitější obchody komerčních bank. Banky poskytují celou řadu různých úvěrů, které se vzájemně odlišují řadou charakteristik. Sestavit přehled všech v praxi se vyskytujících úvěrů je takřka nemožné, samotné třídění úvěrů není jednoduchou záležitostí.

Bankovní produkty, jejichž prostřednictvím banky kryjí finanční potřeby svých klientů, můžeme rozdělit do tří základních skupin:

- peněžní úvěry znamenají skutečné poskytnutí likvidních peněz někdy v hotovostní, obvykle však v bezhotovostní podobě. Klient musí v dohodnuté lhůtě splatit přijatý úvěr, včetně úroků. Tyto úvěry se z hlediska banky přímo odrážejí v její bilanci, a tedy i přímo ovlivňují její likviditu. Za hlavní druhy peněžních úvěrů můžeme považovat úvěry kontokorentní, eskontní, úvěry na pevnou částku, hypoteční úvěry a spotřební úvěry;
- závazkové úvěry a záruky naopak neznamenají pro klienta bezprostřední získání likvidních prostředků. Banka se pouze v určité formě zaručuje za svého klienta a zavazuje se splnit jeho závazek, pokud tak klient neučiní sám. Jde zejména o akceptační úvěr, avalový úvěr a různé druhy bankovních záruk;
- alternativní formy financování lze charakterizovat jako takové produkty, které umožňují klientům získat finanční prostředky za určitých specifických podmínek. K nejvýznamnějším patří faktoring a forfaiting. [5]

4.1.1 Kontokorentní úvěr

Kontokorentní úvěr je dnes ve vyspělých ekonomikách nejvýznamnějším krátkodobým bankovním úvěrem. Jde o úvěr poskytovaný na kontokorentním (běžném) účtu tak, že zůstatek účtu může přecházet do debetu. Klient může čerpat úvěr zcela automaticky tím, že může platit ze svého účtu i v případě, kdy na něm nemá dostatečné prostředky.

Z povahy kontokorentního úvěru plyne, že se velmi často mění jeho stav. Maximální výše kontokorentního je dána dohodnutým úvěrovým rámcem, který určuje maximálně přípustný debet na kontokorentním účtu.

Splatnost je v zásadě krátkodobá. Vyplývá to z účelu použití úvěru i doby, na kterou je smlouva uzavírána (zpravidla 1 rok). Vzhledem k tomu, že banka s dobrými klienty úvěr každoročně prolonguje, může mít úvěrový vztah středně až dlouhodobý charakter.

Pro klienta je velkou výhodou kontokorentního úvěru, že má možnost čerpat úvěr pohotově podle své momentální potřeby, je však pro něj relativně drahým úvěrem. [5]

4.1.2 Spotřební úvěry

Pod spotřební úvěry můžeme zahrnout veškeré úvěry poskytované soukromým osobám a domácnostem, které slouží k financování nákupu spotřebních předmětů, pořízení nebo stavbě bytů a rodinných domků, popř. ke krytí jiných spotřebních výdajů.

4.1.3 Revolvingové spotřební úvěry

Patří sem veškeré spotřební úvěry, které jsou poskytovány formou úvěrového rámce na běžném účtu klienta. Klient může do tohoto rámce čerpat úvěr zcela automaticky a úrok samozřejmě platí pouze za skutečně čerpaný úvěr. Podmínkou pro získání úvěru je zpravidla určitá doba od založení účtu (několik měsíců), stabilní příjem, důvěryhodnost klienta apod. Výše rámce je obvykle stanovena dle čistého příjmu klienta. Tento typ úvěrů je dnes velmi často spojen s kreditními kartami, může však být spojen i se šeky nebo jiným platebním instrumentem. [5]

4.1.4 Splátkové úvěry

Jsou charakteristické pravidelným (zpravidla měsíčním) splácením úvěru včetně úroků. Vzhledem k relativně malé průměrné výši splátkových úvěrů nabízejí banky – ve snaze snížit náklady spojené s poskytováním těchto úvěrů – standardizované varianty. Splátkové úvěry mají obvykle účelový charakter a slouží k financování nákupu zboží dlouhodobé spotřeby. Může být poskytován jako přímý nebo nepřímý úvěr. Přímý splátkový úvěr je sjednán přímo mezi bankou a klientem. U nepřímého splátkového úvěru vstupuje mezi klienta a banku obchodník, který prodává zboží klientovi a současně zprostředkovává i poskytnutí úvěru. [5]

4.1.5 Hypoteční úvěry

Jsou to dlouhodobé účelové úvěry dlužící k financování koupě či vybudování bytu nebo rodinného domku. Svou podstatou jsou shodné s hypotečními úvěry poskytovanými podnikové sféře. Odlišnost spočívá v tom, že soukromé osoby využívající hypoteční úvěr mohou mít od státu určitá zvýhodnění. Jejich rozsah a způsob poskytnutí mohou být velmi různorodé, např. přímá úroková dotace, zahrnutí úroků z hypotečních úvěrů jako odpočitatelné daňové položky aj.

4.1.6 Jiné druhy spotřebních úvěrů

Sem patří především úvěry označované jako nesplátkové (noninstallment). Jejich charakteristickým rysem je to, že nejsou spláceny v pravidelných splátkách, nýbrž zpravidla najednou v celé částce. Jsou využívány jako překlenovací úvěry (bridže loans) při jednorázové krátkodobé potřebě finančních prostředků, např. mezi koupí nového a prodejem existujícího domu.

[5]

5 KONSOLIDACE PŮJČEK

Konsolidace půjček umožňuje klientům více finančních institucí převést jejich dluhy pod jedinou banku. Banka vám půjčí peníze na zaplacení předchozích úvěrů. S tím vám prodlouží nebo zkrátí splatnost, sníží úrokovou sazbu a sníží poplatek za vedení účtů. Ušetříte též na transakčních nákladech, neboť splátku budete platit jen jednu.

Důvodů proč úvěry spojit je dost. Ovšem banky nepůjčí komukoli. Než můžete úvěry za nízké sazby spojit, musíte je nejprve dostatečně dlouhou dobu řádně splácet - u GE Money Bank nesmíte mít negativní záznam v úvěrovém registru jeden rok. Pokud tedy již své dluhy nezvládáte, budete mít nejspíš smůlu.

Podle informací GE Money Bank banka připravuje úvěr i pro dlužníky, kteří při splácení půjček nezvládli udržení čistého štítu v úvěrových registrech. Kdy ho uvede na trh, je ale zatím nezodpovězenou otázkou.

Sloučení půjček se může zdát zcela jednoznačně výhodné. Ano, ale pokud máte v úvěrové smlouvě sankční poplatek za předčasné splacení úvěru, z výhodného kroku se může stát výrazně nevýhodný.

Při konsolidaci úvěrů se zajištění nemovitostí se v zásadě jedná o účelovou americkou hypotéku. Specializovaný produkt tohoto typu nabízí pouze GE Money Bank, ovšem v zásadě lze využít i klasickou americkou hypotéku kteréhokoli bankovního domu.

Výhoda specializované půjčky proti běžné americké hypotéce tkví především v tom, že při zjišťování bonity (schopnosti splácet úvěr) klienta se u účelového úvěru na splacení jiných půjček splátky splácených půjček nezapočítávají.

Splácíte-li kupříkladu 10 tis. Kč měsíčně a vyjde-li bance, že jste schopni splácet 12 tis. Kč měsíčně, můžete úvěry specializovaným produktem refinancovat - a nejspíš tak i ušetřit. Ovšem na běžnou americkou hypotéku již nedosáhnete.

Výhoda konsolidace zajištěné nemovitostí oproti klasické je především nižší úroková sazba a delší splatnost (to ovšem nemusí být výhoda pro každého). Nevýhoda je vyšší administrativní náročnost a dražší zřízení úvěru - odhad nemovitosti, poplatek za sjednání úvěru, vklad zástavního práva.

6 EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ

Při zahájení exekučního řízení nejprve exekutor získá potřebné údaje. Těmi je adresa dlužníka i jeho zaměstnavatele, číslo bankovních účtů apod. Ze zákona má přístup k informačním zdrojům státních institucí, jako je například centrální registr obyvatelstva nebo údaje zdravotních pojišťoven o klientech.

Exekutoři při vymáhání dluhů nejčastěji zabavují majetek nebo zajistí strhávání peněz přímo z bankovních kont dlužníků. Banky jsou povinny při exekučním řízení spolupracovat a poskytnout bezplatně zprávy o výši aktiv dlužníka. Vzhledem k tomu, že ne každý dlužník má účet v bance, získávají exekutoři peníze i z prostředků na účtech stavebního spoření, penzijních fondů nebo obstarováním sociálních dávek. Všechny tyto informace mají exekutoři k dispozici, například zprávy o výši prostředků v penzijních fondech získávají prostřednictvím Ministerstva financí. Nemá-li domácnost žádné finanční prostředky, vniknou exekutoři na základě soudního příkazu do bytu a zabaví majetek. Pokud to nestačí ke krytí dluhu, mohou se exekutoři navíc obrátit na zaměstnavatele a obstarat dlužníkovi budoucí příjmy. [10]

Vedle zaplacených dlužných částek musí dotyčný rovněž uhradit náklady exekučního řízení a odměnu exekutora. Z nákladů na řízení si může exekutor účtovat paušální částku, která činí 3500 Kč či předložit doklady na vyšší úhradu. Odměna exekutora je stanovena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti jako procentní sazba z hodnoty plnění, v závislosti na její výši, pro částky do tří milionů je tato sazba 15 procent, dále pak klesá. Minimálně se však jedná o částku 3000 Kč. Nejnižší částka, kterou tak dlužník za exekuci zaplatí, je 6500 Kč.

Zejména u menších dluhů, které lze pokrýt z prodeje majetku domácnosti, je prakticky nemožné se jejich nesplacení vyhnout a náklady na exekuci mohou dokonce převýšit dlužnou částku. Exekuční řízení je rychlé a efektivní a na domácnosti může dopadnout tvrdě. [10]

6.1 Mimosoudní vymáhání

Díky vysokým úrokovým sazbám z nezajištěných úvěrů mají banky do značné míry pokryto riziko jejich nesplacení. Když domácnost nemůže splácet spotřebitelský úvěr, banky často odprodají tuto pohledávku třetím osobám, čímž vyvedou špatný úvěr ze své bilance. Úvěry odkupují specializované firmy, zabývající se vymáháním, které nepodléhají regulaci.

Často také vymáhají nedobytné pohledávky nebankovních finančních zprostředkovatelů. V těchto případech neprobíhá exekuce či prohlášení konkurzu na klienta. Pohledávka je místo toho vymáhaná mimosoudní cestou. Přestože neexistují statistiky počtu a způsobu takto vymáhaných pohledávek, lze předpokládat, že pro domácnosti mohou být dopady těchto postupů razantnější než soudní exekuční řízení. [10]

7 OSOBNÍ BANKROT

Od 1.ledna 2008 začal platit zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení. Tento zákon se také nazývá insolvenční zákon. Zákon se mimo jiné zabývá tzv. osobním bankrotem a nabízí lidem, kteří se dostali do problémů se splácením závazků, úvěrů a půjček možnost začít znovu. [26]

Osobní bankrot, jak je často nazýváno oddlužení má pomoci lidem, kteří se propadli do těžce řešitelných dluhů. Bohužel současný zákon je postaven tak, že situace některých dlužníků se může osobním bankrotem zhoršit, zejména přistupuje-li se k tomuto nástroji bez předchozí důkladné přípravy.

Oddlužení musí být povoleno soudem a je nutné počítat s tím, že soud může již schválené oddlužení zrušit. Oddlužení soud povolí pouze, pokud lze důvodně očekávat, že nezajištění věřitelé získají minimálně 30 % svých pohledávek (pokud nesouhlasí s nižším uspokojením). Návrh na povolení oddlužení může podat pouze dlužník a musí jej podat zároveň s insolvenčním návrhem. Pro návrh existuje předepsaný formulář.

Oddlužení se může provést zpeněžením majetkové podstaty (jednorázovým vyrovnáním z prodaného majetku dlužníka) nebo plněním splátkového kalendáře.

Majetek, kterým byly pohledávky zajištěny se prodá vždy (pokud takový existuje).

O tom který způsob oddlužení se zvolí rozhodují hlasováním nezajištění věřitelé, kteří stihli včas přihlásit svou pohledávku. V případě že se neshodnou, rozhodne o způsobu oddlužení soud.

Oddlužení se provádí dle zákona č.182/2006 Sb.

[35]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 ZMĚNA STRUKTURY ÚSPOR ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ

Chování českých domácností pokud jde o nakládání s penězi je charakterizováno změnami trendů. Jednak nástupem alternativních forem spoření a investování proti dlouhou dobu převažujícímu tradičnímu ukládání peněz na termínovaných vkladech, jednak posunem v mentalitě pokud jde o ochotu se zadlužit.

8.1 Tradiční formy úspor

8.1.1 Termínované vklady

Dramatický pokles termínovaných vkladů u komerčních bank byl zaznamenán zejména od poloviny roku 2001 do září 2004. V tomto krátkém období snížili lidé objem peněz na svých termínovaných a spořicíh účtech o 175 mld. korun, tj. o 37,1 %. Současně více než zdvojnásobili své úložky ve stavebním spoření a investice v domácích i zahraničních podílových fondech.

Tyto změny dokládají mohutný nástup alternativních forem úspor, jimiž se české domácnosti přibližují chování domácností v Německu či Rakousku (obliba stavebního spoření), zčásti i domácností anglosaské provenience (kolektivní investování). [15]

Objem peněz uložených na termínovaných vkladech českým obyvatelstvem u komerčních bank (bez stavebních spořitelén) v roce 2007 poprvé po šesti letech stoupl – na konci roku dosahovaly tyto úložky 279,8 mld. korun.

Pozitivní obrat trendu klesajících úložek na termínovaných vkladech u komerčních bank lze vysvětlit neatraktivní výší úrokových sazeb. Ty přirozeně kopírovaly vývoj základních sazeb v ekonomice, jímž centrální banka reagovala na pohyby inflace. Úrokové míry u bankovních depozit zejména s delšími splatnostmi zaznamenaly již v roce 2007 mírný růst, na což střadatelé reagovali obnoveným návratem k přepážkám komerčních bank.

Další růst úrokových sazeb pozorovatelný v roce 2008 je spojen s růstem termínovaných vkladů. Za prvních pět měsíců 2008 se tyto vklady obyvatelstva dále zvýšily na 290,8 mld. korun, což znamená proti závěru roku 2007 přírůstek o 11 mld. korun. Vzhledem k tomu, že za celý rok 2007 termínované vklady segmentu domácnosti obyvatelstvo u komerčních bank stouply o 19,8 mld. korun, lze předpokládat, že za celý rok 2008 bude přírůstek meziročně vyšší. [14]

8.1.2 Netermínované vklady

Ústup domácností od termínovaných vkladů se ve vztahu k produktům sektoru komerčních bank projevil růstem objemu peněz ponechávaných na běžných a žirových účtech. Od prosince 2001 do června 2004 stouply jejich zůstatky z 191,1 mld. na 303,4 mld. korun (zvýšení zůstatků o 112 mld. korun představuje nárůst o téměř 59 %). Jejich měsíční přírůstky proti stejnému období předchozího roku činily během uvedeného období v průměru 18,8 %. Teprve od roku 2004 začíná tempo hromadění peněz na netermínovaných účtech pomalu klesat.

Kromě toho, že peníze na běžných účtech jsou rychle po ruce, mají pro klienty další využívanou výhodu, kterou je možnost povoleného přečerpání v podobě debetních a kontokorentních zůstatků na těchto účtech. Tyto faktické výpůjčky rovněž rychle rostou, jestliže koncem roku 2001 měli lidé tímto způsobem k dispozici 2,6 mld. korun, v polovině roku 2004 již 8,1 mld. korun. [15]

V roce 2007 i přes oživení úložek na termínované vklady je typickým rysem chování českých domácností pokračující a silný růst objemu peněz na netermínovaných vkladech. Ty v roce 2007 dosáhly 471,7 mld. korun a ve stavu ke konci května 2008 dokonce výrazně přesáhly půlbilionovou hranici (531,6 mld. korun). Proti závěru roku 2001 (191,1 mld. korun) se koncem roku 2007 objem netermínovaných vkladů více než zdvojnásobil, uvažujeme-li koncový stav květen 2008, pak netermínované vklady stouply dokonce 2,8krát.

Za pouhých pět měsíců roku 2008 činil přírůstek netermínovaných vkladů 59,9 mld. korun, tedy téměř tolik, co za „nejsilnější“ rok 2007. Jde o extrémní přírůstek, jehož příčinou je evidentně odliv peněz obyvatelstva z podílových fondů, zejména akciových a smíšených. V nich lidé nákupem podílových listů investovali desítky miliard (za roky 2002 až 2007 v průměru zhruba 30 mld. ročně) a po výrazných poklesech a přetrvávajících turbulencích na finančních trzích nyní tyto úložky „vrací“ na relativně bezpečné netermínované vklady.

Lze očekávat pokračování tohoto trendu do doby uklidnění kapitálových trhů. [14]

8.1.3 Vklady v cizí měně

Na výši vkladů v cizí měně působí vývoj směnného kurzu české koruny. Je proti ekonomické logice držet peníze na těchto účtech při dlouhodobém posilování měny. Tyto kurzové ztráty nestačil vykryt ani vyšší úrokový výnos na vkladech v cizích měnách oproti úro-

kovým sazbám na vkladech v české měně. Kurzové ztráty vykresluje nejlépe síla apreciace: v průměrném ročním devizovém kurzu CZK/EUR koruna posílila za období 1999-2007 o 24,8 %, ovšem v průměrném kurzu na první pololetí 2008 k průměru 1999 to bylo již o 31,7 %. Rekord CZK/EUR z 22. 7. 2008 znamenal proti průměru roku 1999 posílení české koruny o 37,2 %. Střadatel v eurech by tak musel mít během tohoto období úrokovou sazbu zhruba 4,3-4,8 % ročně v čistém, aby si pouze zachoval nominální výši své úložky a „neubíral“ mu z ní směnný kurz.

Objem vkladů obyvatelstva v cizích měnách klesl z 88,3 mld. korun v roce 2001 na 54,5 mld. korun v roce 2007 s dalším poklesem v roce 2008 (na 53,7 mld. korun koncem května). [14]

8.2 Alternativní formy úspor

České domácnosti po počáteční opatrnosti s investováním objevily a začaly masivně využívat alternativní produkty k bankovním vkladům. Vyšší nabídka kapitálových životních pojištění začala s příchodem zahraničních pojišťoven na český trh již v první polovině 90. let, stavební spoření získalo velkou oblibu již od doby svého vstupu na trh (1995). Úspory v penzijním připojištění začaly stoupat podstatně později v reakci na očekávané změny důchodového systému v ČR. Podílové fondy získaly velké objemy peněz českých domácností v období rozkvětu světových finančních trhů i českého kapitálového trhu od roku 2003. U přímých investic do cenných papírů je stále patrná obezřetnost českých domácností. [14]

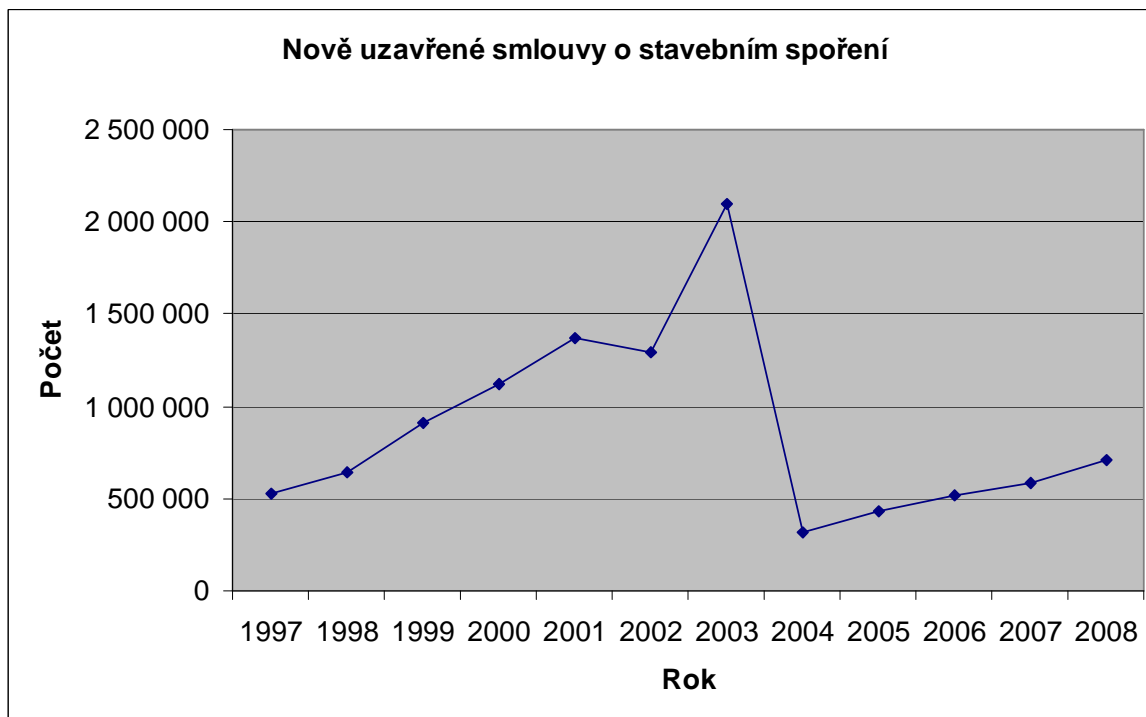
8.2.1 Stavební spořitelny

Vklady klientů stavebních spořitelen stouply ze 120,5 mld. korun koncem roku 2001 na 261,1 mld. korun v polovině roku 2004, tzn. o 140,6 mld. korun. Dominoval především vývoj v roce 2003 s nadcházejícím zpřísněním podmínek produktu, zejména snížením státního příspěvku a prodloužením doby spoření. To motivovalo klienty spolu s mohutnou marketingovou podporou zainteresovaných stavebních spořitelen k uzavírání dalších smluv či navyšování cílových částek stávajících smluv. Šlo přitom z velké části o přesun prostředků z bankovních vkladů. Klienti uložili v roce 2003 do stavebních spořitelen 56,5 mld. korun. O silném impulsu mimořádného roku 2003 hovoří i vývoj v první polovině roku 2004, kdy lidé dále ukládali – jestliže v roce 2003 zvýšili své vklady u stavebních spořite-

len o 31,5 %, koncem června 2004 pak meziročně rovněž o velmi silných 27,3 %, což představuje 56 mld. korun (pokles zájmu se však projevil v počtu nově uzavíraných smluv). [15]

Teď se podíváme na aktuálnější údaje a podle informací poskytnutých stavebními spořitelny bylo v roce 2008 uzavřeno celkem 705 tis. smluv o stavebním spoření s celkovou hodnotou cílové částky 218 mld. Kč. Průměrná cílová částka u fyzických osob byla ve výši 303 tis. Kč. Oproti roku 2007, kdy počet uzavřených smluv o stavebním spoření dosáhl počtu 580 tis., bylo v roce 2008 uzavřeno o cca 125 tis. smluv více. Nejvíce smluv bylo jako každoročně uzavřeno v posledním čtvrtletí cca 250 tis. Na vysoký nárůst počtu nově uzavřených smluv (Graf 1) ke konci roku měla vliv obvyklá reklamní kampaň stavebních spořitelny, ale i skutečnost, že stavební spoření patří mezi finanční produkty, kde lze zhodnotit své úspory a získat státní podporu. Současně mají účastníci stavebního spoření poměrně vyšší jistotu bezpečně investovaných finančních prostředků, neboť stavební spořitelny používají k financování úvěrů vklady svých spořicí klientů a investování zbývajících finančních prostředků, které nejsou stavební spořitelnou využity na poskytnutí úvěrů, je regulováno přísnými pravidly, které kladou důraz na bezpečnost takto investovaných finančních prostředků.

K 31. 12. 2008 činil celkový stav smluv o stavebním spoření 5,07 mil. smluv. I přes vysoký nárůst počtu uzavřených smluv o stavebním spoření pokračuje trend poklesu celkového počtu smluv o stavebním spoření ve fázi spoření. Tento pokles trvá již od konce roku 2003, kdy počet smluv dosáhl rekordních 6,3 mil. . V roce 2008 došlo, oproti konci roku 2007, k poklesu celkového počtu smluv o cca 62 tis. smluv. Nicméně, tento pokles již není tak razantní jako v minulých letech. [24]

Graf 1. Nově uzavřené smlouvy o stavebním spoření [23]

8.2.2 Penzijní připojištění

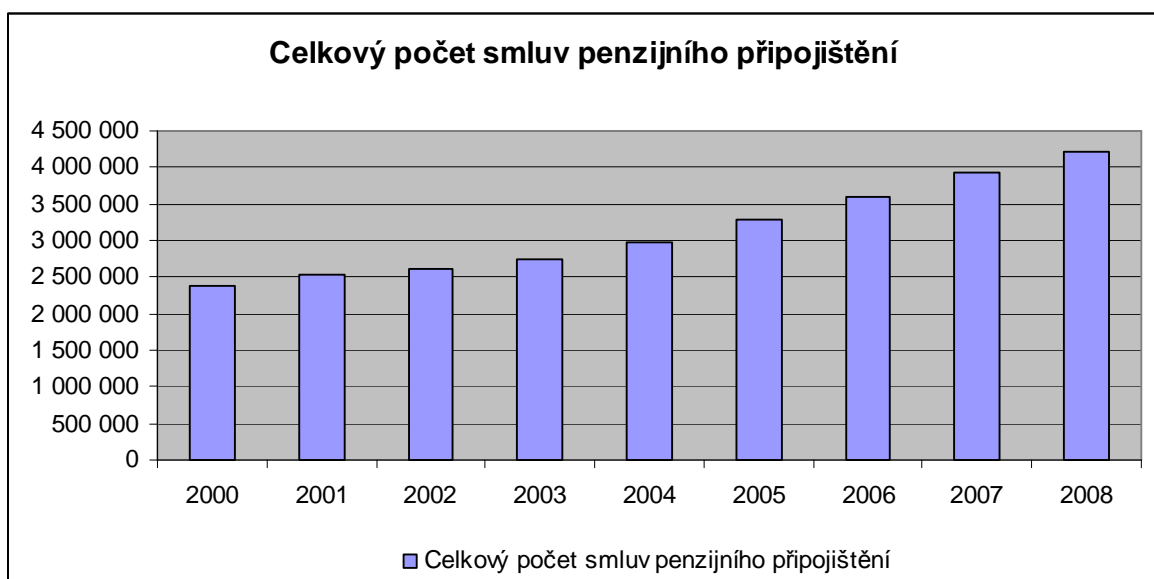
Ministerstvo financí eviduje k datu 31.12.2008 celkem 4,2 mil. neukončených penzijních připojištění, což představuje nárůst proti konci roku 2007 o 6,9 %. Penzijní připojištění tak stále drží svůj růstový trend, byť mírnější než v předchozích letech, kdy se meziroční nárůsty pohybovaly kolem 10 %. V roce 2008 bylo uzavřeno 590 tis. nových penzijních připojištění, což odpovídá úrovni roku 2007.

Se vzrůstajícím počtem penzijních připojištění roste také objem státních příspěvků, které jsou státem poskytovány ve prospěch účastníků na jejich příspěvky. Za 4. čtvrtletí roku 2008 bude do konce února 2009 poukázán penzijním fondům státní příspěvek v objemu 1,3 mld. Kč. Celkově stát poskytnul státní příspěvek za rok 2008 v objemu 5,1 mld. Kč, což je o 9,4 % více než za rok 2007. Výše státem poskytnutého příspěvku na penzijní připojištění tak dosáhla rekordní hodnoty v historii penzijního připojištění.

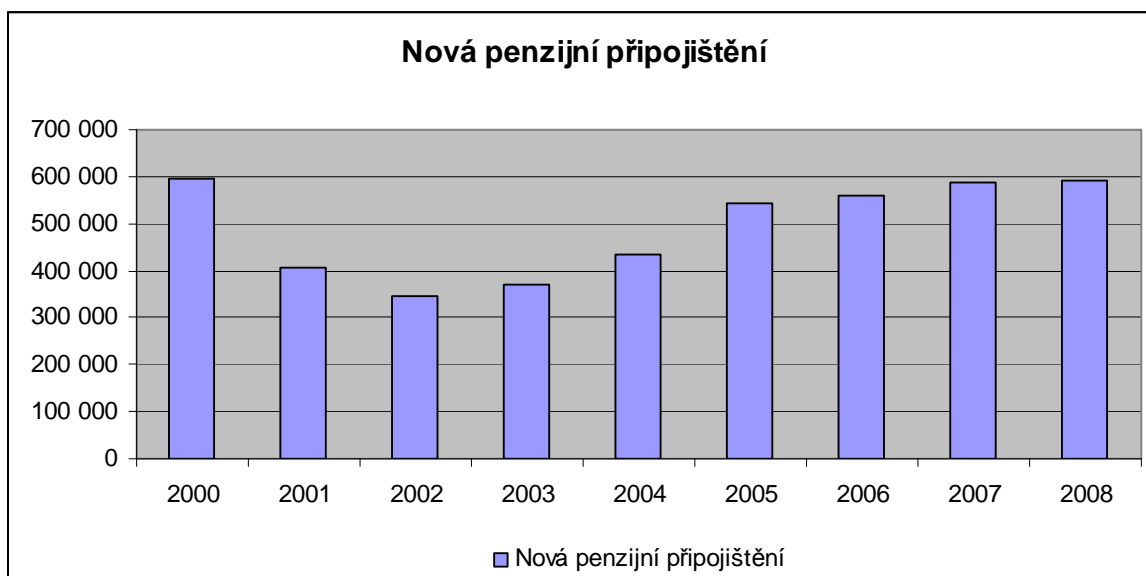
Příspěvky účastníků (bez příspěvků zaměstnavatelů) v roce 2008 dosáhly od počátku roku objemu 21,9 mld. Kč, což je o 8,3 % více než v roce 2007. Z toho jen ve 4. čtvrtletí zaplatili účastníci příspěvky v objemu 6,1 mld. Kč a poprvé tak byla překonána hranice šesti

miliard. Vývoj účastnických příspěvků v roce 2008 svědčí o mírné ztrátě dynamiky proti předchozím letům, což koresponduje s vývojem počtu penzijních připojištění.

V roce 2008 vzrostl také počet penzijních připojištění, u kterých jsou ministerstvem evidovány příspěvky (alespoň jeden od počátku připojištění), které zaměstnavatel platí za své zaměstnance penzijnímu fondu. K 31.12.2008 jejich počet dosáhl výše 1,2 mil., což představuje nárůst proti roku 2007 o 8,2 %. Podíl těchto připojištění činí téměř 30 % na celkovém počtu připojištění. Na příspěvek placený zaměstnavatelem se státní příspěvek neposkytuje. [22]

Graf 2. Celkový počet smluv penzijního připojištění v České Republice [22]

Graf 3. Nově uzavřené smlouvy penzijního připojištění [22]

8.2.3 Podílové fondy

V polovině roku 2005 se podílové fondy staly co se dynamiky týká nejatraktivnější formou úspor českých domácností. Lidé (fyzické, nikoli právnické osoby) v nich vlastnili podílové listy v hodnotě 196,4 mld. korun, což byl proti stavu z roku 2001 nárůst o 130,4 mld. korun. Zvýšený tok peněz do této formy investování pokračoval i v roce 2006 a 2007, v jehož závěru se hodnota majetku fyzických osob v českých i zahraničních podílových fondech působících v ČR zvýšila na 267,8 mld. korun.

Rok 2008 však v důsledku krize na finančních trzích znamenal ústup z pozic a lidé své podílové listy prodávali. Jen za první čtvrtletí 2008 převážily prodeje natolik, že majetek fyzických osob v podílových fondech klesl na 252 mld. korun z 267,8 mld. na konci roku 2007. Důvodem jsou velká rizika v souvislosti s rozkolísaností světových finančních trhů a ztráty investic, které tento vývoj přinesl. Chování českých domácností je proto logické.

[14]

Tab. 1. Vývoj investic do domácích podílových fondů [vlastní zpracování]

K 31.12	2003	2004	2005	2006	2007	K 30.6 2008
mld. Kč	105,17	109,15	135,21	156,4	173	157,3

Tab. 2. Vývoj investic do zahraničních podílových fondů [vlastní zpracování]

K 31.12	2003	2004	2005	2006	2007	K 30.6 2008
mld. Kč	45,9	60,05	89,72	114,9	142,2	138,9

8.2.4 Přímé investice do cenných papírů

Pro český kapitálový trh je charakteristické postupné snižování počtu registrovaných cenných papírů. Jde o logický důsledek jejich obrovského počtu z dob kupónové privatizace (obou jejích vln). V roce 2007 zůstalo z původního počtu 2 233 emisí registrována jen 7,9 %, tj. 177 emisí. Důvodem bylo jednak stahování emisí z obchodování na veřejných trzích (Burza cenných papírů Praha a RM Systém), jednak také zánik firem. Zánik společností, případně přeměna zaknihovaných akcií do akcií listinných v držení domácností velmi komplikuje odhad hodnoty tohoto majetku.

Druhým typickým rysem českého kapitálového trhu a angažovanosti domácností v něm je postupný pokles počtu akcionářů-fyzických osob, související rovněž s kupónovou privatizací. Po ní se v roce 1995 stalo v České republice podle evidence Střediska cenných papírů držiteli cenných papírů celkem 5492 tis. osob (drtivá většina z tohoto počtu na kapitálovém trhu nikdy neobchodovala). Extrémem tak bylo, že v tomto období držely cenné papíry zhruba čtyři pětiny českých obyvatel starších 18 let. Přitom například ve Velké Británii, kde má držení a obchodování obyvatel s cennými papíry dlouhodobou tradici, činil v té době počet akcionářů asi 9 % počtu obyvatel disponujících právní subjektivitou. V závěru roku 2007 drželo v ČR cenné papíry 1 768 tis. akcionářů-fyzických osob.

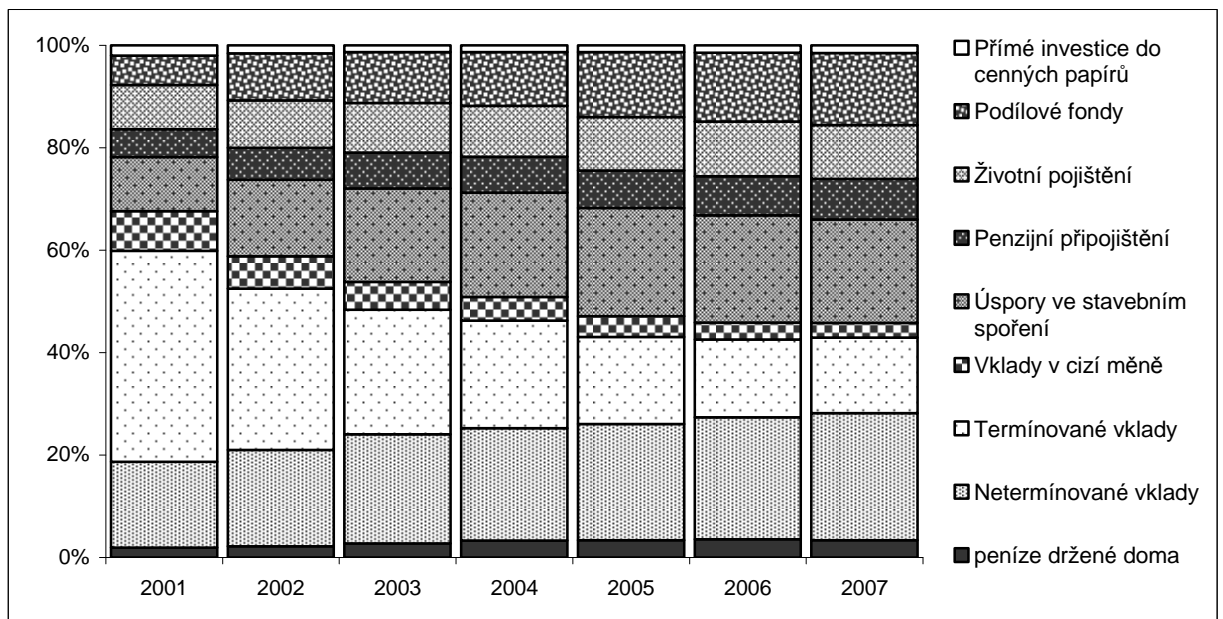
V nominální hodnotě činil koncem roku 2007 celkový objem majetku fyzických osob podle údajů Střediska cenných papírů 79,7 mld. korun (registrovaných však jen 14 mld. korun). Jejich tržní hodnota mohla činit podle velmi hrubého odhadu Střediska cenných papírů asi pětinu celkového nominálního objemu v roce 2004, poté vzhledem k vysoké výkonnosti české ekonomiky promítající se i do hodnoty firem lze tento odhad zvýšit pro další roky na 25-35 % nominální hodnoty.

Přímé investice do cenných papírů jako zhodnocování peněz nejsou v širokém měřítku mezi českými drobnými investory rozšířeny (preferovány byly dlouhodobě spíše podílové fondy). Zvýšená vlna zájmu z let 2002-2005 při velmi vysokých ročních růstech indexu PX Burzy cenných papírů Praha neměla masovější charakter. Výrazné ztráty roku 2008 budou zřejmě znamenat další odklon českých drobných investorů od kapitálového trhu. [14]

8.2.5 Tezaurované peníze

Objemy tzv. tezaurovaných peněz, které obyvatelstvo neumísťuje do žádného finančního produktu, ale ponechává je doma, nejsou součástí bankovní statistiky, proto je jejich objem těžké určit. Z odhadu provedeného pro analýzu v roce 2005 založeného na objemu oběživa, hotovosti na přepážkách bank, hotovostí obchodníků a firem, struktury bankovek podle nominální hodnoty a konzultacích o distribuci a cirkulaci oběživa, bylo možné pro uvedený rok jen velmi hrubě odhadnout peníze českých domácností „v matracích“ na přibližně 40 mld. korun. Na dynamiku objemu peněz ponechaných doma pak bylo usuzováno z průměrného tempa růstu netermínovaných vkladů za uvedené období a průměrného tempa růstu oběživa.

Fakt, že se od roku 2005 až po většinu roku 2007 udržovaly na bankovním trhu klientsky neatraktivní (nízké) úrokové sazby u vkladů, vedl mnoho domácností k držení peněz doma či na netermínovaných účtech před úločkami na termínovaných účtech, které jsou navíc spojeny i s nižší likviditou. A to i přes oživení úrokových sazeb z vkladů v posledních měsících roku 2007. Podle popsané metody je možné odhadnout, že objem peněz držných doma převýšil v závěru roku 2007 mírně 60 mld. korun. [14]

Graf 4. Změna podílů jednotlivých typů úspor českých domácností v letech 2001-2007 (v %) [14]

9 ZMĚNA STRUKTURY ZADLUŽENOSTI ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ

Koncem roku 1995 vykazoval bankovní sektor celkové úvěry a pohledávky za klienty z řad obyvatelstva ve výši 35,5 mld. korun, z toho krátkodobé úvěry do jednoho roku činily pouhých 1,9 mld. korun. Koncem roku 2004 se zadluženost českých domácností zvýšila na 282,9 mld. korun s tím, že krátkodobé úvěry vzrostly na 16,7 mld. korun. V polovině roku 2005 pak činily dluhy českých domácností v úhrnu 321,1 mld. korun, z čehož na krátkodobé připadalo 16,9 mld. Změna za léta 1995 až 2005 představuje nárůst dluhu českých domácností o více než 800 %.

[13]

V celkovém zadlužení sektoru domácností zahrnujícím půjčky od všech finančních zprostředkovatelů ve stavu ke konci roku 2007 připadalo 83 % na půjčky od bank (vč. družstevních záložen a ČNB). Na zbytku participovali ostatní finanční zprostředkovatelé, kteří jsou zaměřeni především na poskytování úvěrů na spotřebu – ve stavech ke konci roku 2007 se na jejich celkovém objemu podíleli ze 48 %.

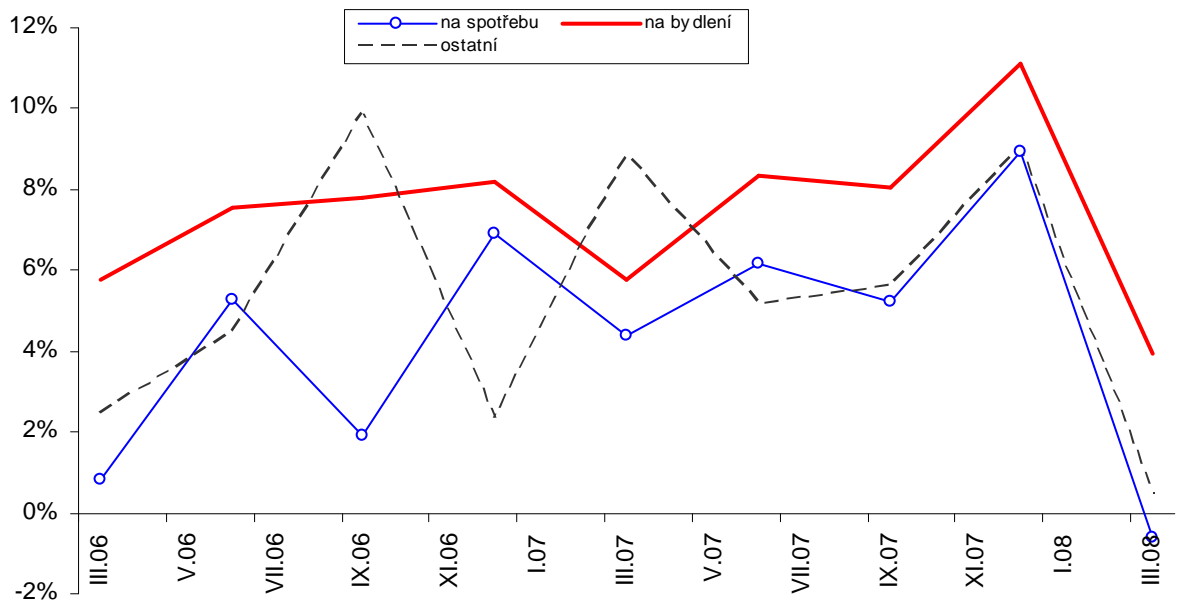
[11]

Objemově činily v závěru roku 2007 úvěry sektoru domácností poskytnuté všemi finančními zprostředkovateli v úhrnu 875,3 mld. korun. Výraznou většinou se na nich podílely obchodní banky, družstevní záložny a ČNB (726,3 mld. korun) – samotné obchodní banky (bez družstevních záložen a ČNB) půjčily domácnostem 719,8 mld. korun. Ostatní finanční zprostředkovatelé poskytli sektoru domácností 149,1 mld. korun, z toho především úvěry na spotřebu.

Rovněž v roce 2008 se objem úvěrů domácnostem zvyšoval. Jak však ilustruje graf 5, přírůstek v prvním čtvrtletí 2008 vyjadřující změnu oproti stavu z konce roku 2007 je oproti předchozím kvartálním růstům jen sporný. Celkový objem úvěrů domácnostem stoupl v prvním čtvrtletí 2008 pouze o 2,2 %, což byl nejnižší přírůstek v časové řadě počínající rokem 2005, odkdy je úhrn úvěrů od všech finančních zprostředkovatelů Českou národní bankou sledován.

Mezi hlavní příčiny slábnoucí chuti si půjčovat patří zhoršující se ekonomická očekávání obyvatel České republiky. Jsou vyvolaná rostoucí inflací hlavních položek spotřebního koše (bydlení, potraviny, energie). Rostoucí úrokové sazby chladí původní nadšení z levných peněz, pod jehož vlivem se především odehrávala obrovská úvěrová expanze českých domácností související s obstaráváním vlastního bydlení. To se však stává, vzhle-

dem k extrémnímu růstu ceny domů a bytů, zejména starších, pro velké množství lidí vzdalujícím se snem, protože pro obyvatele České republiky jsou stávající ceny bytů výrazně odtržené od jejich ekonomické reality. [11]

Graf 5. Mezičtvrtletní změny stavu úvěrů sektoru domácností od všech finančních zprostředkovatelů (v %) [11]

9.1 Úvěry na bydlení

Od poloviny 90. let začaly být nabízeny hypoteční úvěry speciálními útvary komerčních bank a jedinou specializovanou hypoteční bankou (Českomoravská hypoteční banka). Ovšem bez výrazného úspěchu, protože v té době operovala česká ekonomika v prostředí vysokých úrokových sazeb. Také posuzování bonity (úvěrový scoring) omezil tento finanční produkt na velmi úzkou skupinu klientů. Obrat přišel až v roce 2000 s privatizací největší české retailové banky: součástí smlouvy o prodeji státního podílu v České spořitelně rakouské Erste Bank byl i závazek nového vlastníka podpořit českou ekonomiku zvýhodněnými úvěry pro malé a střední firmy a také úvěry na bydlení. V programu hypotečních úvěrů (4 mld. korun) banka nabídla jedinou výši úrokové sazby pro všechny zájemce (nikoli tedy spektrum sazeb diferencující klienty podle bonity - ta naopak hrála roli při výši poskytnutého úvěru). [13]

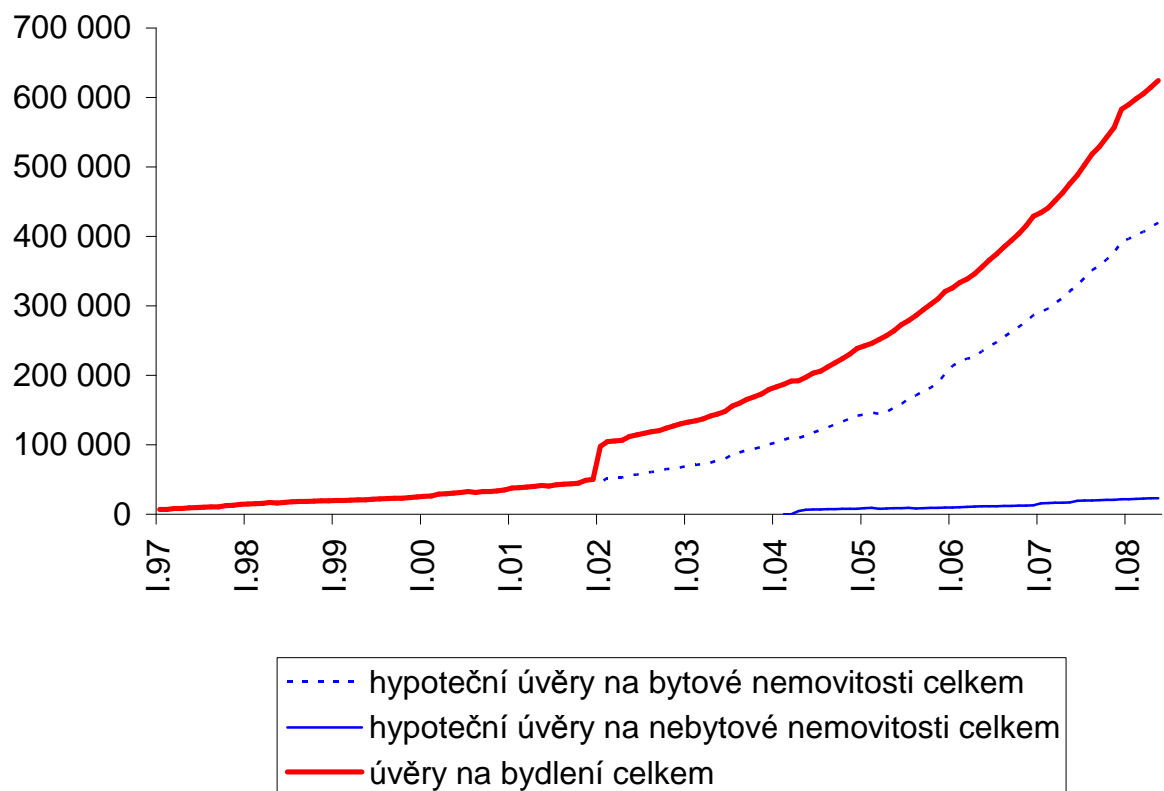
Významný růst dlouhodobé zadluženosti domácností je patrný až teprve od roku 1999 v souvislosti s větším rozšířením hypotečních úvěrů.

Jestliže do konce ledna 1997 poskytly banky hypoteční úvěr za pouhé 3,4 mld. korun, pak do poloviny roku 2005 za 140,6 mld. a koncem srpna 2005 už za 151 mld. korun, což bylo téměř 62 % celkového objemu úvěrů poskytnutých na bydlení. Zbytek připadal na úvěry ze stavebního spoření, které se rovněž pomalu blíží stomiliardové hranici. [13]

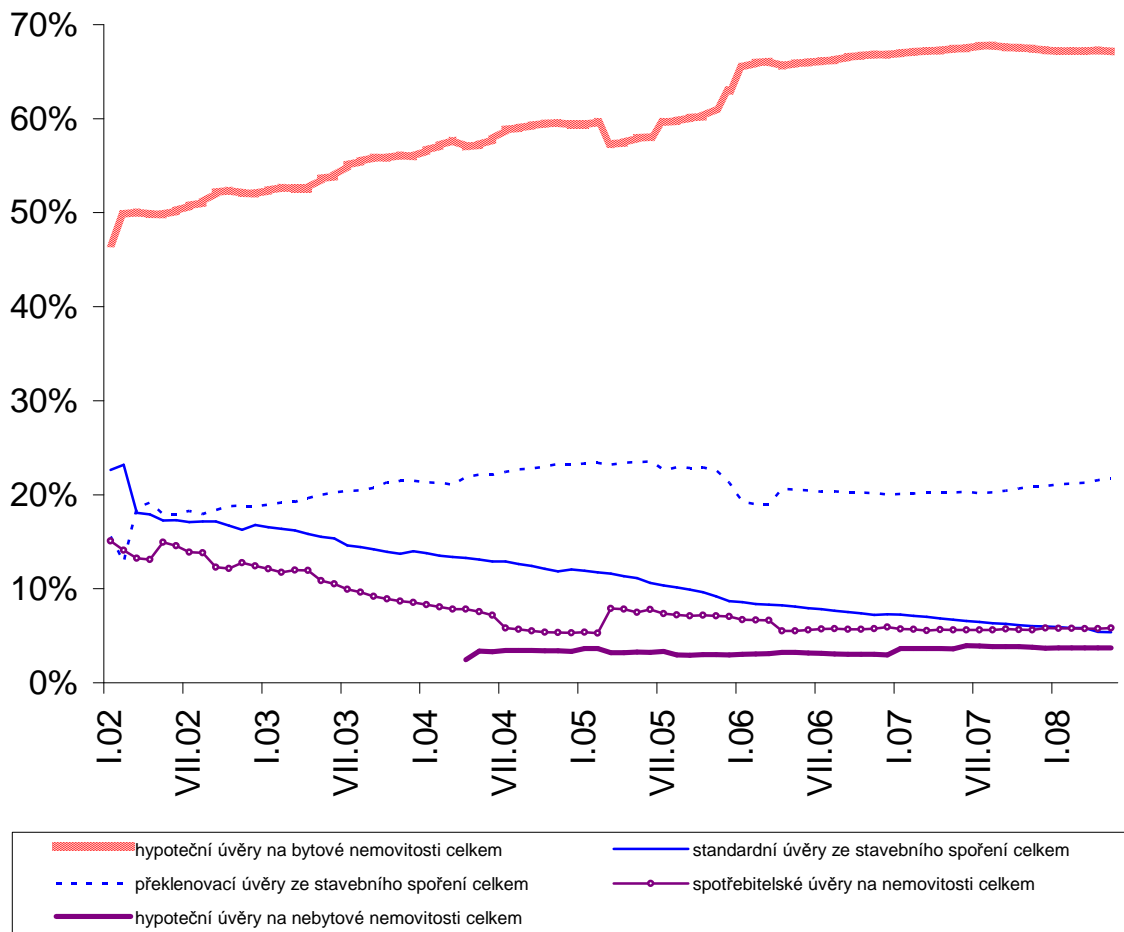
Na prudký růst zadluženost domácností patrný zejména od roku 2003 má vliv především poskytování úvěrů na bydlení. Druhově se jedná o hypoteční úvěry na bytové účely, standardní i překlenovací úvěry ze stavebního spoření a od roku 2002 také spotřebitelské úvěry na nemovitosti (jejich objem se zvýšil v roce 2007, když stoupl z 18,4 mld. korun v prosinci 2006 na 26,3 mld. korun v prosinci 2007). Přes pomalý rozjezd z přelomu 90. let, ovlivněný vysokou úrovní klientských úrokových sazeb a relativně malým počtem klientů schopných obstát u bank s požadovanou bonitou, získaly postupem času rozhodující postavení v objemech půjčených peněz hypoteční úvěry. [11]

Koncem roku 2007 byl vrcholícím hypotečním boomeru v ČR. Objem úvěrů na bydlení zahrnující peníze půjčené klientům bank, družstevních záložen a v malé míře i ostatních finančních zprostředkovatelů převýšil v úhrnu půlbilionovou hranici (515,9 mld. korun). To představovalo 14,5 % nominálního HDP ČR.

Za pouhou dekádu tak objem úvěrů na bydlení stoupl velmi výrazně. V roce 1997 dosahoval v úhrnu podle výše zmíněné struktury úvěrů na bydlení 12,1 mld. korun, v roce 2007 pak 515,9 mld. korun. V roce 2008 se dluhy domácností na bydlení dále zvýšily, nikoli však již takovým tempem jako zejména v letech 2006 a 2007. [11]

Graf 6. Hypoteční úvěry od obchodních bank (stavy, v mil. korun) [11]

Graf 7. Podíly jednotlivých druhů úvěrů na bydlení na celkových úvěrech na bydlení (podle stavů, v %) [11]

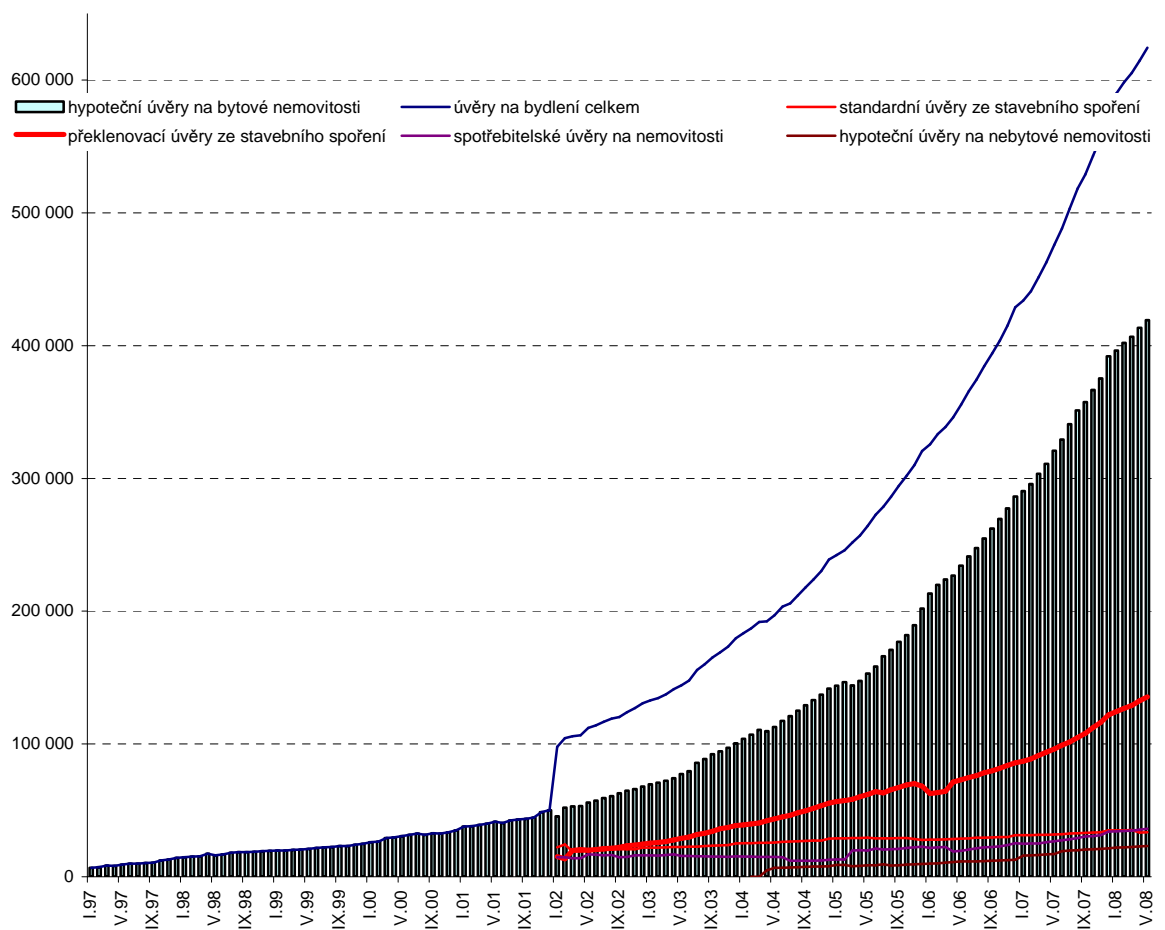
Co se meziročních přírůstků týká, obchody s půjčkami na bydlení zaznamenaly v roce 2008 snížení velmi vysokých temp růstu. Jestliže objem úvěrů na bydlení celkem stoupl ve stavu na konci prosince 2007 proti stejnému období 2006 o 35,9 %, pak v květnu 2008 proti květnu 2007 o 31,2 %. Velmi zřetelné snížení dynamiky zaznamenaly hypoteční úvěry, a to o 6,2 procentních bodů na meziročních +30,6 % v květnu 2008. Stejně tak standardní úvěry ze stavebního spoření (pokles o 6,5 procentních bodů na 5,2 %). Relativně mírnější byla ztráta dynamiky u překlenovacích úvěrů ze stavebního spoření. Ty jsou od října 2007 do května 2008 nejrychleji rostoucím typem úvěrů na bydlení, jestliže v prosinci 2007 stouply meziročně o 42 %, v květnu 2008 si svoji extrémní dynamiku téměř uchovaly (+40,6 %).

Zřetelněji je redukce obchodů v úvěrech na bydlení patrná, sledujeme-li údaje v absolutních hodnotách. Jestliže úvěry na bydlení celkem stoupaly od ledna do května 2007 v průměru o 9,4 mld. měsíčně, ve stejném období 2008 o 8,3 mld. korun měsíčně. U

hypotečních úvěrů se snížil průměrný měsíční přírůstek v uvedeném období z 6,9 mld. na 5,4 mld. korun, u standardních úvěrů ze stavebního spoření vyšel z propočtu dokonce průměrný měsíční úbytek 270 mil. korun (vlivem změny z dubna 2008, kdy se stav těchto úvěrů proti březnu 2008 o 1,8 mld. korun snížil).

Zcela opačný vývoj však zaznamenaly překlenovací úvěry ze stavebního spoření – zde ke snížení nedošlo, naopak. Jestliže za období leden až květen 2007 stouply jejich objemy v průměru o 2,1 mld. korun měsíčně, za leden až květen 2008 o 2,7 mld. korun měsíčně.

Chování žadatelů o úvěr na bydlení je v posledně popsaném případě zcela racionální. Jde o zřejmou reakci na vývoj úrokových sazeb u hypotečních úvěrů, ty výrazně rostou, zejména pro stávající klienty bank. Zájemci o úvěr na bydlení se tak obracují na stavební spořitelny. Pokud nemají dostatečné úspory na stavebním spoření s nárokem na standardní úvěr, potom je nutné řešit situaci překlenovacím úvěrem. Ten je sice dražší než úvěr standardní, ovšem umožní klientovi získat peníze „bez čekání“ na uspoření požadované částky. [11]

Graf 8. Struktura úvěrů na bydlení a vývoj objemů jednotlivých druhů úvěrů na bydlení (v mil. korun) [11]

Tab. 3. Srovnání hypotečních úvěrů [16]

Poskytovatel	Hypoteční Banka	Raiffeisenbank	Československá obchodní banka	Wüstenrot hypoteční banka	Česká spořitelna
Pětiletá úroková sazba od	6.49 % p.a.	6.14 % p.a.	5.49 % p.a.	5.14 % p.a.	5.19 % p.a.
Minimální výše úvěru	300 000 Kč	300 000 Kč	200 000 Kč	300 000 Kč	Kč
Maximální výše úvěru	3 000 000 Kč	30 000 000 Kč	100 % z ceny nemovitosti	90 % z ceny nemovitosti	100 % z ceny nemovitosti
Minimální doba splatnosti	5 let	5 let	5 let	5 let	5 let
Maximální doba splatnosti	30 let	30 let	40 let	30 let	30 let

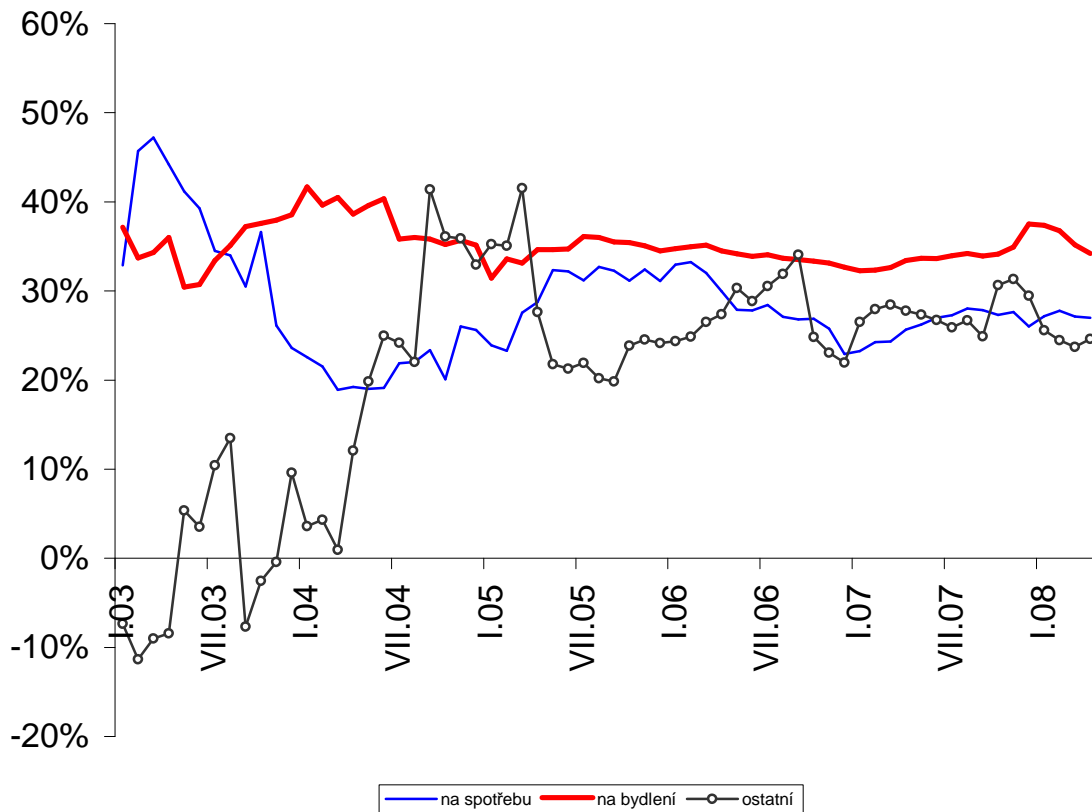
9.2 Spotřebitelské úvěry

Podíl spotřebitelských úvěrů na HDP stoupl z 0,3 % v roce 1997 na 2,5 % v roce 2004. Jestliže koncem roku 1997 byl objem spotřebitelských úvěrů poskytovaných bankovním sektorem České republiky ve výši 5,2 mld. korun téměř totožný s objemem hypotečních úvěrů (6,2 mld. korun), pak dva následující roky bylo možné pozorovat vyšší přírůstky právě spotřebitelských půjček. Koncem roku 2004 dosáhl objem spotřebitelských úvěrů poskytnutých bankovním sektorem 69 mld. korun a proti roku 1997 tak byl třináctkrát vyšší. V polovině roku 2005 měly domácnosti touto formou půjčeno již 78,6 mld. korun. [13]

Spotřebitelské úvěry dosáhly v závěru roku 2007 výše 267,2 mld. korun, což bylo o 85,2 mld. více v roce 2005. Finanční zprostředkovatelé tak za pouhé dva roky poskytli domácnostem na spotřebu o 47 % vyšší objem peněz. U úvěrů na bydlení to však bylo o 82 % více a u ostatních úvěrů o 59 % více, takže celkový přírůstek úvěrů domácnostem za pouhé

dva roky činil více než dvě třetiny (+67 %). Z tohoto pohledu byly spotřebitelské úvěry v období 2006-2007 nejméně rostoucím segmentem trhu úvěrů pro domácnosti (graf 9).

[11]

Graf 9. Dynamika úvěrů na spotřebu od bank a záložen vč. ČNB (meziroční změny v %)

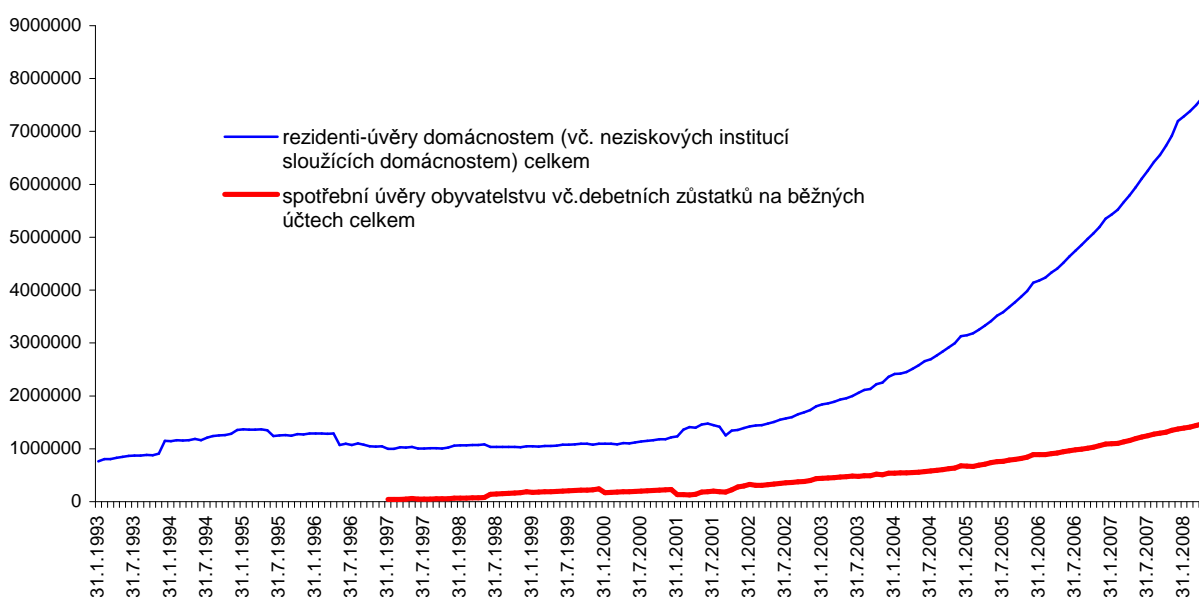
[11]

Spotřebitelské úvěry od všech zprostředkovatelů v 1. čtvrtletí proti 4. čtvrtletí 2007 poklesly o 0,6 % na 265,6 mld. korun, což byl vůbec poprvé zaznamenaný pokles (nikoli pouze ztráta tempa). K poklesu došlo především nižším poskytováním úvěrů od tzv. ostatních zprostředkovatelů, protože spotřebitelské úvěry od bank (vč. debetních zůstatků na běžných a žirových účtech domácností) mezikvartálně opět vzrostly (ze 137,7 mld. korun na 144,1 mld. korun).

Pokles stavu spotřebitelských úvěrů domácnostem od ostatních zprostředkovatelů v některých čtvrtletích nebyl od roku 2006 zcela neobvyklým jevem, ovšem zatím dosud nešlo o pokles takto významný (-8,1 mld. korun).

Příčinou může být dočasná nasycenost po mohutných nákupech na úvěr ve 4. čtvrtletí 2007, kdy si lidé půjčili na spotřebu oproti předcházejícímu čtvrtletí o 13,4 mld. korun více. Pravděpodobnější se však zdá, že je segment úvěrů na spotřebu ovlivněn růstem životních nákladů a reálnějším náhledem domácností na současnou a budoucí ekonomickou a finanční situaci. [11]

V úvěrech na spotřebu jsou velkými hráči ostatní finanční zprostředkovatelé (především leasingové společnosti nabízející finanční leasing a společnosti splátkového prodeje). Ti poskytli českým domácnostem podle údajů z konce roku 2007 celkem 128,5 mld. korun, tedy téměř polovinu celkového objemu úvěrů na spotřebu. Charakter těchto úvěrů (kratší doba splatnosti, menší úvěrovaná částka, nižší nároky na bonitu klienta) nahrává obchodům ostatních zprostředkovatelů. Riziko je zde oproti „klasickým“ úvěrovým obchodům bank s korporátními klienty více diverzifikované díky velkému počtu obchodních případů. Avšak zejména z regionálního pohledu a z pohledu sociálně slabších domácností mohou i spotřebitelské úvěry znamenat problém, jak dokazuje i počet nařízených exekucí, který každý rok stoupá až na zhruba 400 tis. exekucí v roce 2007. [11]

Graf 10. Vývoj úvěrů domácnostem celkem a spotřebitelských úvěrů poskytnutých obchodními bankami v ČR (1993-2008, v mil. korun) [11]

Stále více lidí využívá kontokorentních úvěrů, ale měli by si uvědomit, že kontokorentní úvěr by měl být využíván za účelem překlenutí krátkodobého nedostatku peněžních pro-

středků – a to v rámci desítek dnů, a ne měsíců! Úrokové sazby u jednotlivých bank se výrazně liší, proto jsem v následující tabulce (Tab. 4.) uvedla srovnání.

Tab. 4. Srovnání úrokových sazeb kontokorentních úvěrů [32]

Název banky	Název úvěru	Úroková sazba
Česká spořitelna	Kontokorent ke sporozíru	17,90%
ČSOB	Povolené přečerpání účtu	16,90%
GE Money bank	Flexikredit	17,90%
Komerční banka	Povolené debety pro občany	13,00%
Poštovní spořitelna	Povolené přečerpání k postžirovému účtu	13,50%
Raiffeisenbank	Kontokorentní úvěr	19,90%
UniCredit Bank	Kontokorentní úvěr	12,00%
Volksbank CZ	Kontokorentní úvěr	15,40%

10 VÝVOJ ÚROKOVÝCH SAZEB

Úrokové sazby ČNB od konce dubna 2005 postupně rostou. Za rok 2007 se celkově zvýšily o 1 p.b. Zpřísnování měnové politiky bylo kontinuální, když ČNB posunula sazby čtyřikrát během roku 2007, a to vždy o 0,25 p.b. Ke konci roku 2007 tak 2T Repo sazba dosáhla 3,50 % diskontní sazba na 2,5 % a lombardní sazba na 4,5 %. Důvody pro opakované zvyšování sazeb v roce 2007 byly sílení inflačních tlaků v ekonomice ČR, akcelerující spotřeba domácností a dopady fiskální reformy na ekonomiku ČR. Na zvýšení sazeb ČNB reagovaly banky a zvyšovaly sazby z úvěrů, které následně ovlivnily celkovou výši RPSN z úvěrů. [21]

V prvním pololetí roku 2008 provedla ČNB jen jediné zvýšení o 0,25 p.b. na začátku února.

Základní 14denní sazba tedy rostla z 1,75 až na 3,75 (8. 2. 2008). Co to pro domácnosti znamenalo? V kontextu rostoucí ekonomiky a rozvoje většiny bank v českém prostředí si bankovní domy mohly dovolit nabízet vyšší zhodnocování vkladů. Vzkvétaly tedy spořicí účty bez omezení výše vkladů a termínu splatnosti. Zároveň rostly i úroky úvěrů. U hypoték to bylo dáno i tím, že rostl zájem o vlastní bydlení a ekonomická úroveň (HDP na 1 obyvatele).

To se však změnilo. 8. srpna 2008 přišel zlom v podobě prvního snížení po třech letech. 2T repo sazba se v tu chvíli držela na 3,5 % a pokles pokračoval dále až do května 2009, kdy 2T repo sazba poklesla na 1,5 %, diskontní sazba na 0,5 % a lombardní sazba na 2,5 %. což je nejnižší úroveň sazeb v historii ČR. Při rozhodování o úrokových sazbách pravděpodobně převážila rizika zhoršující se ekonomiky společně s klesající inflací nad možností dalšího oslabování české měny a budoucí nejistoty stavu veřejných financí. [25]

Tab. 5. Vývoj úrokových sazeb ČNB od roku 2005 (v %) [34]

Stav k	2T repo sazba	Diskontní sazba	Lombardní sazba
7.5.2009	1,5	0,5	2,5
6.2.2009	1,75	0,75	2,75
17.12.2008	2,25	1,25	3,25
7.11.2008	2,75	1,75	3,75
8.8.2008	3,5	2,5	4,5
8.2.2008	3,75	2,75	4,75
29.11.2007	3,5	2,5	4,5
30.8.2007	3,25	2,25	4,25
26.7.2007	3	2	4
31.5.2007	2,75	1,75	3,75
29.9.2006	2,5	1,5	3,5
28.7.2006	2,25	1,25	3,25
31.10.2005	2	1	3
29.4.2005	1,75	0,75	2,75
1.4.2005	2	1	3
28.1.2005	2,25	1,25	3,25

Když se podíváme na svět, tak Evropská centrální banka (ECB) podle očekávání snížila v květnu 2009 úrokové sazby o 25 b.b. na historické minimum 1,00 %. ECB zopakovala svoje rozhodnutí ze začátku dubna, kdy také snížila úrokové sazby o 25 b.b., což je nejmenší krok v současném cyklu uvolňování měnové politiky. Od loňského října ECB snížila sazby ze 4,25 % na současných 1,00 %. ECB dále oznámila, že začne používat nestandardní nástroje a bude vykupovat eurové dluhopisy v objemu 60 mld. Dále se také nevyloučil další pokles úrokových sazeb, a ECB by se tak mohla zařadit k dalším centrálním bankám, které srazily úrokové sazby téměř na nulu (Fed 0-0,25 %; Bank of Japan 0,1 %; Bank of England 0,50 %). Snížení úrokových sazeb na nulu znamená pro monetární politiku vyčerpání standardních nástrojů v podobně nastavení úrokových měr. Zmíněné centrální banky (Fed, BoE, BoJ) proto přistoupily k nestandardním nástrojům, jako je odkup dluhových cenných papírů včetně vládních dluhopisů, a peníze přímo pumpují do ekonomiky. [30]

11 NESCHOPNOST DOMÁCNOSTÍ SPLÁCET SVÉ ZÁVAZKY

Rozvoj úvěrového trhu s sebou přinesl i těžko potlačitelný vedlejší negativní efekt – neschopnost některých dlužníků řádně splácet. Obliba i objemy půjček v posledních letech průběžně narůstaly, zdaleka ne všechny však byly uzavřeny zodpovědně. Běžnou mluvou řečeno: finanční instituce půjčovaly i kandidátům s pravděpodobnými budoucími problémy a samotní lidé řešili dluhy dalším (často ještě méně výhodnějším) zadlužováním. I přes fakt, že průměru zadlužení států EU Česká republika zatím nedosahuje, mnozí analytici považují zejména tempo růstu dluhů za alarmující.

11.1 Jak domácnosti poznají, jestli nejsou zadluženy už příliš

Jednou z možností je spočítat, jak velký je dluh relativně k výši čistého ročního příjmu. Pro názornost předpokládejme, že čistý roční příjem dosahuje výše 150 000 Kč. Nesplacené úvěry, na které si pořídili např. starší vůz, dosahují 75 tisíc Kč. Splatnost je 3 roky, to znamená, že každý rok domácnost musí zaplatit 25 000 Kč. Úvěry (přesněji celková výše ročních splátek) reprezentují necelých 17 % jejich čistého ročního příjmu.

Plné finanční zdraví signalizuje dluh na úrovni 0. Jestliže "poměr dluhového nebezpečí" domácnosti míří nad 20 % ročního příjmu, může to být předzvěst vážných problémů. Vysoko úročený dluh na kreditní kartě či leasingovém úvěru je jako rakovina, jestliže se dostane na podobné úrovně. A stejně jako v případě rakoviny zde může začít působit tzv. efekt sněhové koule, tzn. nabalování problémů a dluh se vymkne kontrole. [9]

11.2 Řešení zadluženosti české domácnosti

Když se domácnost ocitne v prodlení s placením, tak předně nesmí propadat panice, nic není ztraceno. Nejdůležitější je začít co nejdříve jednat. Jestliže má domácnost pocit, že se její dluhy dostávají mimo kontrolu, není dobré nedělat nic a myslet si, že se situace sama zlepší. Nežlepší. [9]

Domácnost by měla, co nejdříve kontaktovat pracovníky banky (či jiného poskytovatele úvěru) a říct jim, jaký je problém. Doporučuji zanalyzovat svou finanční situaci a snažit se najít oblasti, kde se může ušetřit, a získat tak další prostředky na splácení dluhu. Sepsáním všech pravidelných rodinných (týdenní, měsíční, kvartální apod.) plateb zjistíme, kde můžeme ušetřit:

- domácnost: nájem nebo hypotéka, plyn, elektřina, telefon atp.,
- jídlo a oblečení,
- cestování: veškeré náklady na MHD, vlak, autobus, na provoz automobilu či motocyklu,
- finanční závazky (pojištění, úvěry, alimenty atd.),
- náklady na zdraví,
- další věci a aktivity vaše i dětí: nemělo by se zapomenout na nepravidelné výdaje jako je např. stříhání vlasů, oprava bot či domácí elektroniky.

Tento přehled pomůže pouze tehdy, když bude obsahovat opravdu všechny existující výdaje.

Na druhou stranu seznamu se sepíše všechny existující zdroje peněz, které domácnosti pravidelně přicházejí:

- mzda, příjem OSVČ, penze (včetně peněz ze příležitostné práce),
- dávky: nezapomeňte na dětské přídavky, pokud je dostáváte,
- výživné,
- další peníze, které vám přicházejí pravidelně či příležitostně.

Jestliže po porovnání veškerých výdajů s příjmy skutečně domácnost utrací více peněz než dostává, je zřejmé, že má problém. V tomto případě by se měl podrobně prostudovat seznam a důkladně promyslet všechny možné varianty, jak dosáhnout toho, aby se karta obrátila. Tedy aby se utrácelo méně.

Domácnost se musí zamyslet, co je pro ni důležité a odpovědět si na otázky jako:

Můžeme utrácet méně za zábavu či cigarety? Koupili jsme si na úvěr něco, co by bylo možné vrátit? Skutečně potřebujeme mobilní telefon? A pokud ano, máme ten pro nás nejvýhodnější tarif? Neutráčíme za oblečení víc, než je nutné? Opravdu musíme jezdit do práce autem? Zamysleme se nad všemi věcmi, které kupujeme. Skutečně jsou nezbytné?

Omezovat základní věci jako jídlo či energii na topení není dobré řešení, pokud domácnost neutrácí víc, než je potřebné. Například hotové jídlo ze supermarketů nebo z prodejen rychlého občerstvení je vždycky dražší než pokrm připravený doma.

Domácnost by měla prozkoumat i zdroje, díky kterým může získat další peníze. Například zjistit, jestli pobírá všechny sociální dávky, na které má nárok nebo jestli neplatí zbytečně vysoké daně. V takové situaci je dobré se poradit s účetním či daňovým poradcem. Pokud je situace vážná, tak by se měla domácnost zamyslet, jestli nevlastní něco, co by bylo možné prodat. [9]

Může nastat i problém se splácením, třeba kvůli nemoci či stěhování, proto někdy stačí se včas domluvit na změnách splátkového kalendáře s původním poskytovatelem půjčky. Termín „včas“ znamená - oznámit změny do doby, kdy ještě dotyčná domácnost stále splácí půjčku včas. Kdyby se dostala do splátkového skluzu, komplikovalo by jí to jak dohodu s původním poskytovatelem půjčky, tak i případnou konsolidaci půjček. [29]

12 INSOLVENTNÍ ZÁKON

Dlužník, který nechce, aby na jeho dveře neustále klepal exekutor, může využít nový insolvenční zákon a požádat soud, aby mu povolil vyhlásit osobní bankrot. Pokud soud žádost schválí a oddlužení povolí, musí ovšem dlužník předem složit zálohu za práci insolvenčního správce a během pětiletého oddlužení uhradit svým věřitelům minimálně 30 procent dluhu. Tato cesta z dluhů, kterou insolvenční zákon umožňuje od ledna 2008, je ale pro řadu lidí stále nereálná.

Značnou překážkou může být třeba to, když soud po dlužníkovi požaduje, aby složil až 50 tisícovou zálohu na zaplacení insolvenčního správce.

Zadlužení lidé od loňského roku do letošního března podali podle celkem 2196 návrhů na povolení oddlužení. Nejvíce pak na Krajském soudu Ústí nad Labem, kde dlužníci podali 622 návrhů. Druhý největší počet žádostí je v Ostravě, kde se na Krajský soud obrátilo o schválení osobního bankrotu 460 dlužníků. V Praze bylo podáno dosud 421 návrhů na oddlužení a například v Brně 400 žádostí. V Českých Budějovicích řeší soudy podstatně méně žádostí než jinde, žádost zatím podalo jen 107 dlužníků a v Plzni například 112 lidí. Povolných oddlužení bylo v Česku až do současnosti 871, schválených 652. Soudy odmítly návrhy na povolení oddlužení jak pro vady v žádosti, opožděnost nebo neoprávněnost ve 22 případech.

13 EXEKUCE

V roce 2006 bylo v České republice nařízeno na 300 tisíc exekucí. Zvyšuje se především počet domácností, které dluží částku do deseti tisíc korun.

V České republice v dnešní době snad není člověk a domácnost, které by neoslovily banky, leasingové společnosti či zástupci úvěrových společností. Ti všichni nabízejí půjčky, úvěry i prodej na splátky. S rostoucím bohatstvím českých domácností se ovšem zvyšují i jejich dluhy. V dobré ekonomické situaci, při nízké míře nezaměstnanosti a stoupajících reálných příjmech vzrůstá i pokušení pořizovat si stále více věcí na dluh. Otázkou je, jestli dokážou domácnosti vždy správně odhadnout své finanční možnosti. Statistiky počtu nařízených exekucí ukazují, že nikoli. Se zvyšujícím se zadlužením každoročně přibývá počet rodin, které nejsou schopny splácet své závazky. To se odráží i v počtu nařízených exekucí. Zatímco v roce 2004 jich bylo 155 tisíc, v roce 2005 dokonce 270 tisíc a v roce 2006 již 309 tisíc. [10]

Počet nařízených exekucí v roce 2007 stoupl podle Exekutorské komory ČR o 118 tisíc na 427 800 případů - v absolutních číslech jde o rekordní nárůst od doby jejich zavedení v roce 2001. [11]

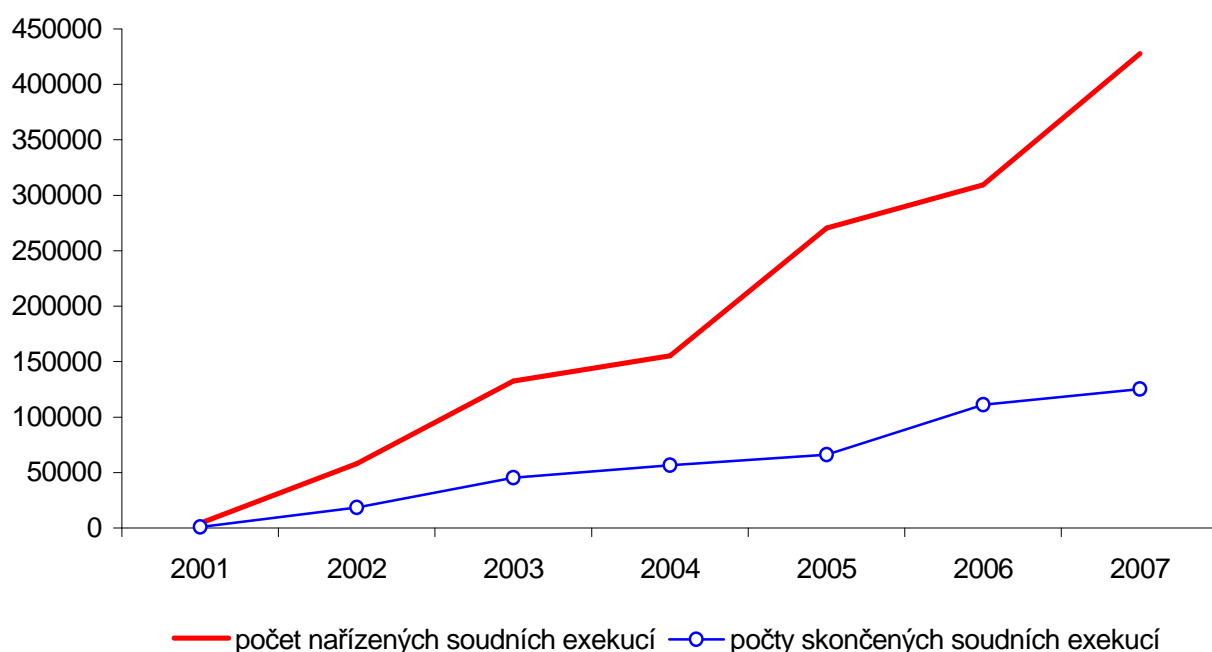
Neplatí se pokuty a nájmy. Exekuční řízení se nejvíce dotýká domácností, které často přecení své finanční možnosti a půjčí si více peněz, než jsou později schopny splácet. Přibývá zejména případů drobných dluhů nepřevyšujících deset tisíc korun. Jde často o nezaplacené pokuty policii a dopravním podnikům, účty za elektřinu, nájem, telefon, zdravotní pojištění atd.

Tři čtvrtiny všech dluhů vymáhaných v rámci exekucí tvoří pohledávky do deseti tisíc korun. Jejich průměrná výtěžnost je asi 50 procent. Pětinu případů představují sumy od sto tisíc do jednoho milionu korun s úspěšností vymožení kolem 30 procent dlužné částky. Z částek nad milion korun se daří získat pouze 5-10 procent. Exekuce se týkají zejména nezajištěných úvěrů, mezi kterými u domácností dominují spotřebitelské úvěry. Ty často dosahují výše několika desítek tisíc korun - tedy částky, jejíž vymáhání je v exekuci nejvíce úspěšné. [10]

Ke konci roku 2007 obsahoval registr fyzických osob SOLUS informace o takřka 582 tisících spotřebitelů, kteří mají nebo v uplynulých třech letech měli problémy se splácením svých závazků (SOLUS je nejpoužívanějším systémem pro řízení rizik u poskytova-

ných služeb v ČR – jde o zájmové sdružení právnických osob monitorující výhradně dlužníky, kteří po určité době přestanou splácet úvěr, a to jak z řad fyzických osob, tak podnikatelů a právnických osob).

Za první pololetí 2008 roku vzrostl počet záznamů evidovaných v registru fyzických osob (registr SOLUS) přibližně o 185 tisíc a překročil hranici jednoho milionu záznamů (1091 tis). Počet spotřebitelů, kteří měli v posledních třech letech problémy se splácením, stoupl na 678 tis. osob, což se projevilo i v celkové výši dlužné částky po splatnosti, která se zvýšila na 13,2 mld. korun za šest měsíců (+16,8 %). [11]

Graf 11. Počty nařízených a skončených soudních exekucí [11]

Již několik let v České republice existují úvěrové registry. Již jsem ve své práci zmínila registr SOLUS, ale považuji za důležité zmínit i další, protože jsou v nich obsaženy údaje nejen o fyzických a právnických osobách po splatnosti, ale i těch, kteří své závazky splácí v termínu nebo dokonce i těch, kteří nikdy žádný úvěr nezískali. Na první pohled to může vyvolávat rozpaky, jejich existence je však ku prospěchu jak věřitelům, tak samotným dlužníkům.

Bankovní registr klientských informací (BRKI) funguje na principu vzájemné výměny informací o bonitě a důvěryhodnosti úvěrových klientů (fyzických osob). Jsou zde zahrnuty jak pozitivní tak negativní informace o klientech. Jedná se o údaje o podaných či odvolaných žádostech o úvěr, uskutečněných úvěrových obchodech, a to včetně těch potenciálních jako je například poskytnutí kreditní karty či tzv. kontokorentního účtu klientovi, dále o výši úvěrových obchodů a výši splátek aj.

Nebankovní registr klientských informací (NRKI) je obdobou BRKI s tím rozdílem, že jeho přispěvateli nejsou banky, ale různé finanční nebankovní instituce – především se jedná o leasingové společnosti nebo společnosti splátkového prodeje. Kromě těchto institucí mají právo do něj nahlížet i třetí osoby.

Centrální registr úvěrů (CRÚ) jeho garantem je Česká národní banka. Tento registr je zaměřen pouze na podnikatelskou sféru, zahrnuje informace o úvěrových závazcích fyzických osob podnikatelů a právnických osob, a to konkrétně o čerpaných úvěrech, kontokorentních účtech, úvěrových příslibech nebo vydaných zárukách aj. Jedná se opět o vzájemnou výměnu informací mezi účastníky registru, jimiž mohou být pouze banky. [19]

14 FINANČNÍ KRIZE

Příčiny současné krize na finančních trzích je však nutné hledat daleko v historii, než v loňském roce. Jednou z příčin byla hospodářská krize ve Spojených státech na začátku tohoto století. Centrální banka snížila úrokové sazby, aby tak povzbudila ekonomiku. Peníze zlevnily a nebyl problém se zadlužit v podobě získání hypotéky. V USA je zcela běžné, že se hypotéky nesplácí do konce, ale díky vysoké mobilitě obyvatel se předprodají dalšímu zájemci včetně nemovitosti. Štafetový kolík v podobě splácení hypotéky tak přebírá další zákazník.

Podloubí pro nynější stav umožnil zejména balíkový prodej hypoték amerických domácností. V praxi to vypadalo následovně. Banka prodala prostřednictvím své prodejní sítě hypotéku konečnému zájemci. Zařadila ho do jedné z několika skupin podle jeho bonity a celou skupinu prodala jiné bance nebo společnosti. Tímto způsobem se během relativně krátké doby nashromáždil dostatečně velký objem finančních prostředků, které nebyly kvalitně zajištěny. [18]

V roce 2007 propukla hypoteční krize v USA. Podle informací v médiích se zprvu zdálo, že se nebude jednat o nic vážného. Před rokem už se začalo psát a hovořit o globální krizi finančních trhů. Postupně padly tři z pěti největších investičních bank v USA a největší pojišťovna s celosvětovou působností k tomu neměla daleko. Krize se přesunula i do Evropy a Asie a její negativní důsledky začaly nabývat velkých rozměrů.

Burzy na celém světě ovládla prodejní panika. Ceny akcií se hroutily tak rychle, že obchodování s nimi muselo být přerušováno. Milióny lidí přišly přinejmenším o část svých celoživotních úspor uložených v akciích a podílových fondech. V obavách z budoucnosti přestávají utrácet, což má fatální důsledky na hospodářský růst. Řada firem už začala omezovat svou produkci a hovoří o propouštění. [8]

14.1 Česká Republika a finanční krize

Vývoj v Česku není, tak dramatický jako v USA. Ceny nemovitostí klesají. Banky sice zaznamenaly menší zájem o hypotéky, který je daný zpřísněním podmínek pro jejich poskytování, zároveň ale tvrdí, že podíl nesplácených úvěrů se pohybuje ve zlomcích procent a nijak zvlášť neroste. Vláda i Česká národní banka prohlašují, že finanční sektor je zdravý a stabilní. Úspory lidí ochránil tradiční český konzervativizmus. Investice do akcií a

podílových fondů se zatím nestačily stát populárními. Na poklesu cen akcií tak prodělala spíše jen hrstka spekulantů. Majetek uložený v penzijních fondech je v bezpečí díky jejich velmi omezená možnost investování do rizikových produktů. Za úspory na účtech stavebního spoření i jiné bankovní vklady ručí stát.

Rizikem české ekonomiky je velká závislost na automobilovém průmyslu, kterému se propad určitě nevyhne. [8]

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat finanční hospodaření českých domácností se zřetelem na zadluženost a úspory. Moje práce sleduje změny v jednotlivých typech úspor a jejich podílu na celkových úsporách domácností v ČR. Má za cíl ověřit hypotézu, zda klesající míra úspor patrná posledních deset až patnáct let, padá na vrub pouze výraznému růstu spotřeby, nebo ji lze připsat, a do jaké míry, také růstu hmotných fixních aktiv domácností, které si je pořizují na dluh, jak je patrné ze struktury zadluženosti segmentu domácností.

V devadesátých letech patřili češi k nejspóřivějším národům Evropy. To dnes už, ale naplatí. V oblasti úspor se české domácnosti přidali k trendu EU, kde je sklon spořit výrazně potlačen sklonem ke spotřebě. Co se týče investování, tak jsou české rodiny velmi konzervativní, vyhledávají co nejnižší riziko. Většinu svých finančních prostředků mají uložených na běžných účtech, i přes fakt, že úroční je téměř nulové a navíc jsou zatíženy poplatky. Silný příliv peněz z podílových fondů na netermínované vklady, který trvá od druhé poloviny roku 2007, jde vysvětlit jako reakce na hypoteční krizi v USA, která zasáhla světové finanční trhy. Krize také ovlivnila nárůst počtu uzavřených nových smluv na stavební spoření, protože stavební spoření patří mezi finanční produkty, kde lze zhodnotit své úspory a získat státní podporu. Současně mají účastníci stavebního spoření poměrně vyšší jistotu bezpečně investovaných finančních prostředků. Penzijní připojištění a životní pojištění ve struktuře celkových úspor českých domácností zůstává v čase zhruba stejné. Přímé investice do cenných papírů jako zhodnocování peněz nejsou v širokém měřítku mezi českými domácnostmi rozšířeny. Výrazné ztráty roku 2008 znamenají další odklon českých domácností od kapitálového trhu. Finanční krize tedy jednoznačně ovlivnila postoj Čechů ke spoření, což dokazuje i výhled na rok 2009, kdy se předpokládá, že domácnosti budou vyhledávat bezpečné formy spoření s výhodným zhodnocením a okamžitou disponibilitou finančních prostředků. Potrvá zájem o stavební spoření, životní pojištění a penzijní připojištění.

Silně medializované téma zadlužování českých domácností u všemožných finančních institucí se v posledních letech stalo hodně diskutovaným tématem. Lidé si samozřejmě půjčovali i dříve, ale nabídka úvěrů dosáhla plného rozkvětu až v posledních letech.

Motivem českých domácností k zadlužování je výrazná orientace na spotřebu, růst životního standardu, růst mzdy, změněný náhled na dluhy, příklon k vlastnickému bydlení a snadná dostupnost úvěrů. Ve struktuře dluhů českých domácností dominují úvěry na bydlení, což představuje významnou protirizikovou pojistku ve srovnání se situací, kdy by vyšší podíl vykazovaly spotřebitelské úvěry. Jelikož u hypotečních úvěrů je vývoj úrokových sazeb rostoucí, tak se zájemci o úvěr na bydlení obracejí na stavební spořitelny. Pokud nemají dostatečné úspory na stavebním spoření s nárokem na standardní úvěr, potom je nutné řešit situaci překlenovacím úvěrem. Charakter spotřebitelských úvěrů (kratší doba splatnosti, menší úvěrovaná částka, nižší nároky na bonitu klienta) vyhovuje obchodům nebankovních zprostředkovatelů. Vzhledem k velkému počtu obchodních případů je zde riziko diverzifikovanější. Ovšem z regionálního pohledu a z pohledu sociálně slabších domácností mohou i spotřebitelské úvěry znamenat problém, jak dokazuje počet nařízených exekucí a počet záznamů v databázi „neplatičů“.

Struktura dluhů obyvatelstva obecně nezakládá v současné době riziko dluhové pasti. Situaci by mohl změnit pád realitního trhu či výrazný růst úrokových sazeb, většina úvěrů na bydlení byla totiž poskytována v období extrémně nízkých úrokových sazeb. Jejich růst pak povede k dalšímu úrokovému zatížení domácností při růstu části měsíční splátky určené na úroky, tzn. prodloužení splácení úvěru. Pokud růst reálných příjmů domácností dokáže vstřebat důsledky zvýšených měsíčních splátek hypotečních úvěrů, riziko nenastává.

V další kapitole mé bakalářské práce jsem se věnovala neschopnosti domácností splácet své závazky, protože obliba i objemy půjček v posledních letech průběžně narůstaly, zdaleka ne všechny však byly uzavřeny zodpovědně. Problém zadluženosti je spíše u rodin sociálně slabších tyto rodiny se často dostanou do dluhové pasti a neví, jak z ní ven.

Během své práce jsem často zmiňovala, jak finanční krize ovlivnila domácnosti. Ponaučením z krize by mělo být, že peníze se nedají donekonečna vyrábět z ničeho. Mnoho rodin, totiž donedávna bylo přesvědčeno, že žít jinak než na dluh není možné, přičemž o splácení dluhů není třeba se starat, protože dluhy se díky ekonomickému růstu splatí samy. Stačí si jednoduše vypůjčit, část vypůjčených peněz investovat a dál už vše poběží zcela samo. Jediným nezbytným předpokladem udržování této stále křehčí rovnováhy byla neochvějná důvěra v pokračování dalšího růstu. Pokud by totiž růst ustal, vše by se začalo hroutit jako

domeček z karet. Což se zrovna děje. Mnoho lidí si , proto musí uvědomit, že mzda nemusí vždy jenom růst, a že se vyplatí myslet na budoucnost a spořit si.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

MONOGRAFIE

- [1] DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. vyd. Praha : Linde Praha, a.s., 2005. 681 s. ISBN 80-7201-515-X.
- [2] KRÁL, Miloš. *Bankovníctví I*. 5. vyd. Zlín : Univerzita Tomáše Bati , 2006. 216 s. ISBN 80-7318-442-7.
- [3] POLIDAR, Vojtěch. *Management Bank a Bankovních Obchodů*. 2. vyd. Praha : Express, s.r.o, 1999. 450 s. ISBN 80-86119-11-4.
- [4] POLOUČEK, Stanislav, et al. *Bankovníctví*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.
- [5] REVENDA, Zbyněk, et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vyd. Praha : Management press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- [6] ADAMČÍKOVÁ, E. *Je lepší termínovaný vklad, nebo spořicí účet?* [online]. 2004 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/je-lepsi-terminovany-vklad-nebo-sporici-ucet/>>.
- [7] *Analýza vývoje příjmů a výdajů domácností ČR v 1. pololetí 2008 a predikce na další období* [online]. 2008 [cit. 2009-05-01]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/files/2008/MPSV_analyza_prijmy_domacnosti_1polo8.doc>.
- [8] BUKAČ, Petr. *Přínos finanční krize? Konec nebezpečné iluze* [online]. 2008 [cit. 2009-05-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/prinos-financi-krize-konec-nebezpecne-iluze/>>.
- [9] *Co dělat, když peníze na splátku chybí* [online]. 2006 [cit. 2009-05-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/18167-co-delat-kdyz-penize-na-splatku-chybi>>.
- [10] ČNB. *Drobní dlužníci se rozrůstají* [online]. 2007 [cit. 2009-05-05]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2007/cl_07_070927.html>.

- [11] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Úspory a zadluženost: očitly se české domácnosti v dluhové pasti?* [online]. 2008 [cit. 2009-05-04]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/95003FC025/\\$File/115108k01.doc](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/95003FC025/$File/115108k01.doc)>.
- [12] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Role domácností jako ekonomických subjektů* [online]. 2009 [cit. 2009-04-29]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/B40045D7A7/\\$File/1533051.pdf](http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/B40045D7A7/$File/1533051.pdf)>.
- [13] DUBSKÁ, D. *Zadluženost domácností* [online]. 2005 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/B40047A697/\\$File/1533055.pdf](http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/B40047A697/$File/1533055.pdf)>.
- [14] DUBSKÁ, D. *Úspory a zadluženost: očitly se české domácnosti v dluhové pasti?* [online]. 2008 [cit. 2009-05-05]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/95004013D0/\\$File/115108k02.doc](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/95004013D0/$File/115108k02.doc)>.
- [15] DUBSKÁ, D. *České domácnosti výrazně mění strukturu svých úspor* [online]. 2009 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta240205.doc>>.
- [16] *Hypotéky - porovnání* [online]. 2009 [cit. 2009-05-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/hypoteky>>.
- [17] *Investice do cenných papírů se vyplatí* [online]. 2007 [cit. 2009-05-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/114926/>>.
- [18] JANDA, J. *Finanční krize: vznik, vývoj a předpovědi* [online]. 2008 [cit. 2009-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/financni-krize-vznik-vyvoj-a-predpovedi/>>.
- [19] *K čemu slouží úvěrové registry?* [online]. 2009 [cit. 2009-05-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/210471-k-cemu-slouzi-uverove-registry-/>>.
- [20] *Konsolidace půjček: Nyní i s hypotékou* [online]. 1999-2009 [cit. 2009-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/konsolidace-pujcek-nyni-i-s-hypotekou/>>.
- [21] MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2007* [online]. 2008 [cit. 2009-05-20]. Dostupný z WWW:

- <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Rocni_zprava_Financni_trh_2007_pdf.pdf>.
- [22] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Komentář Ministerstva financí k základním ukazatelům vývoje penzijního připojištění v České republice k 31.12.2008* [online]. 2009 [cit. 2009-04-22]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ft_ukazatele_penzijniho_pripojisti_45784.html>.
- [23] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v České republice - k 31.12.2008* [online]. 2009 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ft_ukazatele_vyvoje_st_sporeni_45793.html>.
- [24] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Komentář Ministerstva financí k základním ukazatelům vývoje stavebního spoření v České republice k 31. 12. 2008* [online]. 2009 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ft_ukazatele_vyvoje_st_sporeni_45791.html>.
- [25] NOVOTNÝ, Josef. *ČNB snížila sazby o 0,25 %* [online]. 2009 [cit. 2009-05-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/219294--cnb-snizila-sazby-o-0-25-/>>.
- [26] *Oddlužení - osobní bankrot* [online]. [2009] [cit. 2009-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://osobni-bankrot.info/>>.
- [27] *Podílové fondy* [online]. c1999-2009 [cit. 2009-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/texty/podilove-fondy/>>.
- [28] *Proč penzijní připojištění* [online]. 2009 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/penzijni-pripojisti/co-to-je/>>.
- [29] *Před slučováním více půjček do jedné pořádně počítejte* [online]. 2008 [cit. 2009-05-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/42061-pred-slučovanim-vice-pujcek-do-jedne-poradne-pocitejte>>.

- [30] SKLENÁŘ, Petr. *Eurozóna - ECB snižuje sazby na 1,00 % a začne také vykupovat dluhopisy* [online]. 2009 [cit. 2009-05-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/219355-eurozona-ecb-snizuje-sazby-na-1-00-a-zacne-take-vykupovat-dluhopisy/>>.
- [31] SOVOVÁ, E. . *O rady, jak řešit finanční potíže, žádá v krizi stále více lidí* [online]. 2009 [cit. 2009-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/51401-o-rady-jak-resit-financni-potize-zada-v-krizi-stale-vice-lidi>>.
- [32] *Srovnání kontokorentních úvěrů* [online]. 2009 [cit. 2009-05-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/kontokorentni/>>.
- [33] *Stavební spoření* [online]. 2009 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Stavebn%C3%AD_spo%C5%99en%C3%AD>.
- [34] *Úrokové sazby České národní banky* [online]. 2009 [cit. 2009-05-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/bankovnictvi/sazby-cnb/>>.
- [35] *Základní informace o osobním bankrotu* [online]. [2009] [cit. 2009-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://osobni-bankrot.info/>>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Graf 1. Nově uzavřené smlouvy o stavebním spoření</i>	37
<i>Graf 2. Celkový počet smluv penzijního připojištění v České Republice</i>	38
<i>Graf 3. Nově uzavřené smlouvy penzijního připojištění</i>	39
<i>Graf 4. Změna podílů jednotlivých typů úspor českých domácností v letech 2001-2007 (v %)</i>	42
<i>Graf 5. Mezičtvrtletní změny stavu úvěrů sektoru domácností od všech finančních zprostředkovatelů (v %)</i>	44
<i>Graf 6. Hypoteční úvěry od obchodních bank (stavy, v mil. korun)</i>	46
<i>Graf 7. Podíly jednotlivých druhů úvěrů na bydlení na celkových úvěrech na bydlení (podle stavů, v %)</i>	47
<i>Graf 8. Struktura úvěrů na bydlení a vývoj objemů jednotlivých druhů úvěrů na bydlení (v mil. korun)</i>	49
<i>Graf 9. Dynamika úvěrů na spotřebu od bank a záložen vč. ČNB (meziroční změny v %)</i>	51
<i>Graf 10. Vývoj úvěrů domácnostem celkem a spotřebitelských úvěrů poskytnutých obchodními bankami v ČR (1993-2008, v mil. korun)</i>	52
<i>Graf 11. Počty nařízených a skončených soudních exekucí</i>	61

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Vývoj investic do domácích podílových fondů</i>	40
<i>Tab. 2. Vývoj investic do zahraničních podílových fondů</i>	40
<i>Tab. 3. Srovnání hypotečních úvěrů</i>	50
<i>Tab. 4. Srovnání úrokových sazeb kontokorentních úvěrů</i>	53
<i>Tab. 5. Vývoj úrokových sazeb ČNB od roku 2005 (v %).....</i>	55

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: SEZNAM BANK PŮSOBÍCÍCH V ČESKÉ REPUBLICE

PŘÍLOHA P II: SEZNAM ČLENŮ ČLFA

PŘÍLOHA P I: SEZNAM BANK PŮSOBÍCÍCH V ČESKÉ REPUBLICE

Banco Popolare Česká republika (6100)

Citibank Europe plc (2600)

COMMERZBANK Aktiengesellschaft (6200)

Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag (7910)

GE Money Bank (0600)

HSBC Bank plc (8150)

HYPO stavební spořitelna (8070)

Hypoteční banka (2100)

ING Bank N.V. (3500)

J&T BANKA (5800)

Komerční banka (0100)

LBBW Bank CZ (4000)

mBank (6210)

Modrá pyramida stavební spořitelna (7990)

Oberbank AG (8040)

PPF banka (6000)

Raiffeisen stavební spořitelna (7950)

Raiffeisenbank (5500)

Stavební spořitelna České spořitelny (8060)

UniCredit Bank Czech Republic (2700)

Volksbank CZ (6800)

Wüstenrot - stavební spořitelna (7970)

Wüstenrot hypoteční banka (7980)

Českomoravská stavební spořitelna (7960)

Českomoravská záruční a rozvojová banka (4300)

Československá obchodní banka (0300)

Česká exportní banka (8090)

Česká národní banka (0700)

Česká spořitelna (0800)

PŘÍLOHA P II: SEZNAM ČLENŮ ČLFA

AGRO LEASING J. Hradec s. r. o.

ALD Automotive s. r. o.

ARCHER SHERIDAN, s. r. o.

ARVAL CZ s. r. o.

BAWAG Leasing & Fleet s. r. o.

BN Leasing, a. s.

BOHEMIA, s. r. o.

BUSINESS LEASE s. r. o.

CETELEM ČR, a. s.

COFIDIS s. r. o.

Commerz Real CZ s. r. o.

CONLINK Leasing s. r. o.

Credium, a. s.

Česká finanční spol. s r. o.

ČSOB Factoring, a. s.

ČSOB Leasing, a. s.

Deloitte Advisory, s. r. o.

Deutsche Leasing ČR, spol. s r. o.

DIL Immobilien-Leasing

Praha Koncernová s. r. o.

D.S. Factoring, s. r. o.

D.S. Leasing, a. s.

ECS International Czech Republic, s. r. o.

EKORENT, s. r. o.

ESSOX, s. r. o.

Factoring České spořitelny, a. s.

Factoring KB, a. s.

FCE Credit, s. r. o.

Fortis Lease Czech s. r. o.

GE Money Auto, a. s.

GE Money Multiservis, a. s.

GMAC, a. s.

GRENKELEASING s. r. o.

Home Credit, a. s.

IKB Leasing ČR s. r. o.

Immoconsult Leasing Czechia s. r. o.

IMMORENT ČR s. r. o.

IMPULS-Leasing-AUSTRIA s. r. o.

ING Lease (C.R.), s. r. o.

KPMG Česká republika, s. r. o.

LeasePlan Česká republika, s. r. o.

LEASETREND s. r. o.

Mazars Audit s. r. o.

Mercedes-Benz Financial Services
Česká republika s. r. o.

NOVA-AUTO Leasing, a. s.

Oberbank Bohemia Leasing, s. r. o.

Oberbank Leasing spol. s r. o.

PricewaterhouseCoopers

Česká republika, s. r. o.
PROFI CREDIT Czech, a. s.
Provident Financial s. r. o.
PSA FINANCE ČESKÁ REPUBLIKA, s. r. o.
Raiffeisen-Leasing, s. r. o.
RELEAS a. s.
RT TORAX, s. r. o.
s Autoleasing, a. s.
S MORAVA Leasing, a. s.
Santander Consumer Finance a. s.
Santander Consumer Leasing s. r. o.
SCANIA FINANCE Czech Republic, s. r. o.
Servis Leasing a. s.
SG Equipment Finance
Czech Republic s. r. o.
SINCOM Leasing, a. s.
SüdLeasing, s. r. o.
ŠkoFIN s. r. o.
Toyota Financial Services Czech s. r. o.
TRANSFINANCE, a. s.
UniCredit Leasing CZ, a. s.
UNILEASING, a. s.
VB Leasing CZ, spol. s r. o.
VLTAVÍN leas, a. s.
Východočeská leasingová, s. r. o.